

Köhler, Piotr

Badania Józefa Jundziła nad florą Litwy po 1830 : (w świetle nieznanych materiałów rękopiśmiennych)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 42/1, 43-74

1997

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Piotr Köhler
(Kraków)

**BADANIA JÓZEFA JUNDZIŁŁA NAD FLORĄ LITWY PO 1830 R.
(W ŚWIETLE NIEZNANYCH MATERIAŁÓW RĘKOPIŚMIENNYCH)**

WSTĘP

Józef Jundziłł (1794–1877) należy do mniej znanych przyrodników związanych z dawnym Uniwersytetem Wileńskim. Był absolwentem tej uczelni, pracował w Wileńskim Ogrodzie Botanicznym, a po przejściu na emeryturę Stanisława Bonifacego Jundziłła (1761–1849), profesora historii naturalnej, a następnie botaniki w tamtejszym Uniwersytecie, organizatora uniwersyteckiego Ogródu Botanicznego na Sorokiszkach, jednej z czołowych postaci wileńskiego ośrodka botanicznego, przejął po nim w 1825 r. katedrę botaniki, którą zajmował aż do zamknięcia Uniwersytetu w 1832 r., oraz wileński Ogród Botaniczny, którym kierował w latach 1825–1829. Brak było dotychczas dokładniejszych danych o jego późniejszej działalności¹. Wiadomo tylko, że po opuszczeniu Wilna mieszkał przez następne 25 lat na prowincji, w 1857 r. powrócił do tego miasta, gdzie zmarł w 1877 roku². Dorobek naukowy J. Jundziłła nie jest duży, obejmuje m. in. parę notatek florystycznych³, cztery raporty z wyprawy przez gubernię wileńską⁴, oraz książkę *Opisanie roślin w Litwie...*⁵.

Florę Litwy zaczął badać około 1821 r. kiedy to wraz z Janem Krynickim (1797–1838), studentem Uniwersytetu Wileńskiego, późniejszym profesorem mineralogii uniwersytetu w Charkowie i wykładowcą zoologii tamże, odbył wyprawę fizjograficzną po guberni wileńskiej. Interesował się zarówno roślinami nasiennymi, jak i zarodnikowymi oraz grzybami. Za główną jego zasługę uważa się podjęcie badań nad roślinami zarodnikowymi okolic Wilna⁶. Zgromadzone przez J. Jundziłła zielniki znajdują się obecnie w Kijowie⁷ i Krakowie⁸.

MATERIAŁY ARCHIWALNE

Spuścizna naukowa J. Jundziłła – biblioteka i zielnik – została przekazana Akademii Umiejętności w Krakowie, a częściowo – Uniwersytetowi Jagiellońskiemu⁹. W zbiorze tym były również materiały rękopiśmienne zawierające dane tego uczonego dotyczące flory Litwy. Są to:

- A. fragmenty brudnopisów do nie opublikowanego następnego wydania *Opisania roślin w Litwie...* i innych nie publikowanych prac przechowywane w Muzeum Botanicznym i Pracowni Historii Botaniki im. J. Dyakowskiej (Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego)¹⁰:
- 1. „Plantae cryptogamicae Guberniae Vilnensis” (40 stron, na pierwszej z nich – tytuł, na trzeciej – nadtytuł „Dodatki do Flory Litewskiej” – przekreślony, br. roku) – rękopis zawiera uproszczone klucze w języku polskim (jedynie rodzaje mają podane cechy, gatunki – tylko siedliska, bez stanowisk) do oznaczania grzybów – 469 gatunków, glonów („porostów wodnych”) – 33 gatunki, porostów („liszajców”) – 104 gatunki, mszaków – 190 gatunków, paprotników – 29 gatunków.
 - 2. „Dodatki do Flory Litewskiej, jako poprawki uchybień, jakie się w opisanu roślin wcisnęły” (38 stron, tytuł na trzeciej stronie, papier jasnoniebiesko-żółty) – kopia notatek zawartych w *Opisanu roślin w Litwie...*¹¹ sporządzona około r. 1858–1862, większość stanowisk i dat znajdujących się w oryginale została pominięta.
 - 3. alfabetyczne spisy polskich i łacińskich nazw gatunków zawartych w *Opisanu roślin w Litwie...* (16 stron, br. roku).
 - 4. spis roślin użytkowych (32 strony, br. roku) – notatki ułożone alfabetycznie według polskich i łacińskich nazw gatunków dotyczące prostych leków roślinnych, surowców roślinnych, niektórych gatunków egzotycznych.
 - 5. „869 gatunków wszystkich. Conspectus plantarum Guberniae Vilnensis, secundum methodum Endlicheri.” (20 stron, po roku 1840¹²) – systematyka glonów, porostów, grzybów i mszaków; przy gatunkach często podane siedlisko po łacinie.
 - 6. „Klucz do oznaczania roślin w Litwie, na Wołyniu i Podolu dziko rosnących jako i oswojonych” (42 strony, br. roku, język polski; częściowo pisany przez inną osobę).
 - 7. fragmenty brudnopisów kluczy do oznaczania roślin (38 stron, po 1867 roku, język polski).
 - 8. „Słownik Łacińsko-Żmuydzki” (16 stron, br. roku, tylko pierwsze dwie strony zapisane) – zestawienie nazw gatunków roślin od *Acer Pseudoplatanus* – Klawas do *Agrostis alba* – Smilga bałtoji.

B. „Inwentarz gabinetu [mineralogicznego]” – przed drugą wojną światową został wypożyczony Bolesławowi Hryniewieckiemu (1875–1963), który częściowo opublikował zawarte tam dane¹³, jednak nigdy go nie zwrócił. Ponieważ był to bardzo interesujący dokument przytaczam obszerny jego opis z nadzieją, że może gdzieś przetrwał i zostanie zwrócony do Ogrodu Botanicznego UJ:

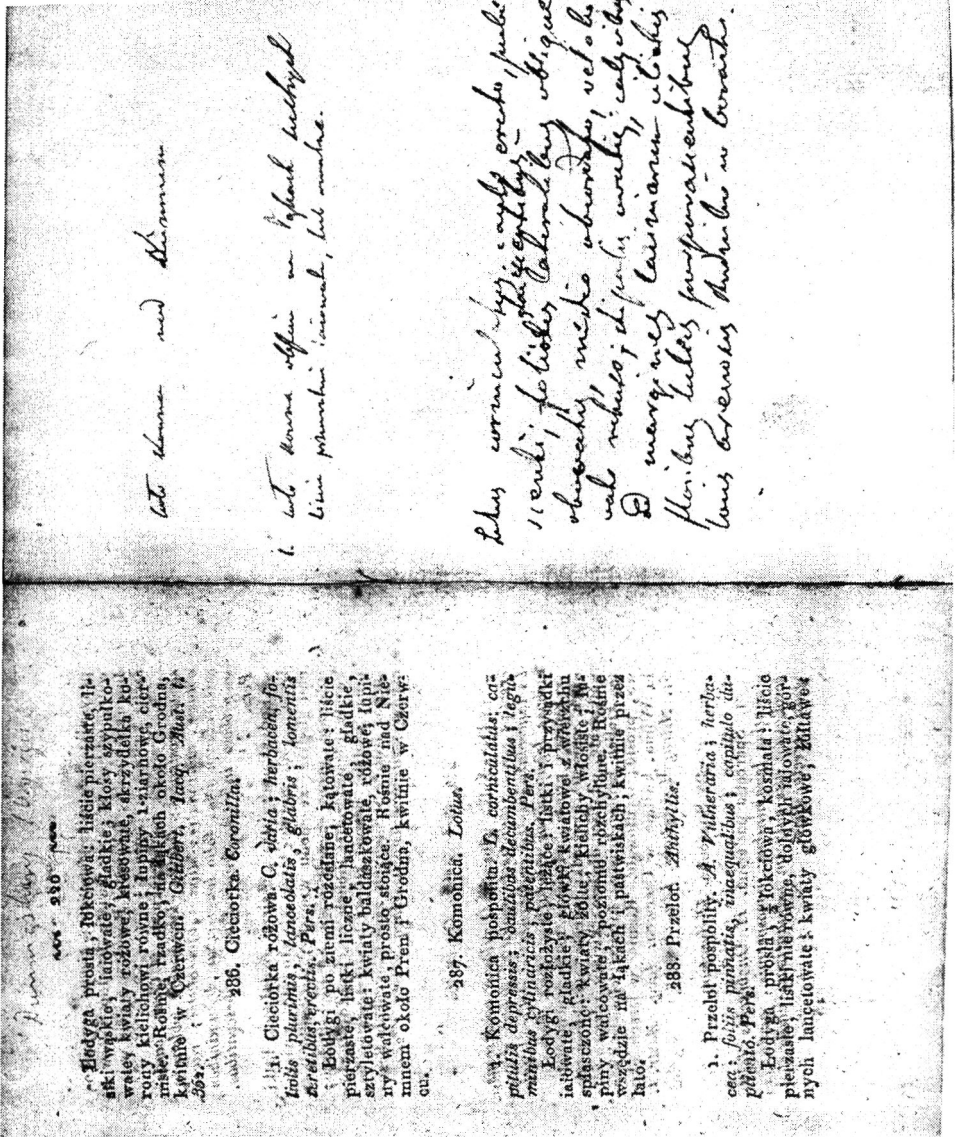
„Jest to duża księga (38 x 23 x 3,5 cm) oprawna w tekturę i papier brunatny marmurkowy z grzbietem skórzanym, bez żadnego tytułu wewnątrz, na powierzchni zaś zewnętrznej posiada etykietkę szarą z zatartym napisem, gdzie z trudem można odczytać zaledwie pierwsze litery: „In...” i „Gab...” (Inwentarz Gabinetu). Inwentarz ten zawiera 2118 numerowanych pozycji (a każda zawiera od kilku do kilkudziesięciu okazów) z opisem w porządku systematycznym minerałów, skał i skamielin, zapisywanych w ten sposób, że co druga strona pozostawała czysta. Większość kart była pisana ręką Józefa Jundziłła, jak można stwierdzić z podobieństwa pisma z pismem autobiografii, niektóre tylko karty były pisane inną ręką. Czas powstania tej księgi da się ustalić na okres po roku 1824 [...]. Można więc przypuszczać, że księga omawiana jest właśnie owym inwentarzem z r. 1827. [...] Na tych zbiorach widocznie dokonano operacji wyłączenia części, gdyż na każdej stronie czystej odnotowano, ile sztuk jakiego numeru „wzięto”. Czy nie była to czasem likwidacja zbiorów po zamknięciu Uniwersytetu, kiedy kolekcje zostały rozproszone po świecie i powędrowały do innych uniwersytetów Rosji? Sama księga jednak z licznymi przekreśleniami pozostała, widocznie, w rękę prof. J. Jundziłła, a że poza inwentarzem posiadała jeszcze drugą połowę kart czystych, użył więc ich b. wileński profesor do swoich notatek. Mamy tu np. między innymi spis rodzin świata roślinnego bez początku i końca [...]. Około 20 stron poświęcono roślinom; są to notatki ponumerowane zawierające dość bezładne opisy 237 gatunków roślin. Zaledwie kilka uwag dotyczy roślin wyższych, resztę poświęcono grzybom zwłaszcza rodzinie *Agaricaceae*; notatki te, zawierające czasem tylko łacińskie diagnozy, czasem i polskie uwagi, posiadają podobny charakter, jak we florze t.j. *Opisaniu roślin...* J. Jundziłła, można więc przypuszczać, że autor nosił się z myślą uzupełnienia swej flory zwłaszcza w dziale grzybów i w tym celu spisywał swe notatki. Często znajdujemy tu dokładne daty znalezienia jakiegoś grzyba; są to przeważnie daty z czwartego i piątego dziesiątka lat ubiegłego stulecia od r. 1830, ostatnia zaś notatka wskazuje datę 1863 roku. Widzimy więc, że notatki te o charakterze nieuporządkowanych zapisek, uzupełniane czasem prymitywnymi odręcznymi rysunkami, pochodzą z czasów po zamknięciu Uniwersytetu Wileńskiego[...]. Tej starej księdze inwentarzowej J. Jundziłł chciał również, prawdopodobnie na starość, powierzyć dzieje swego życia i ludzi, z którymi się stykał, lecz zapisawszy drobnym pismem zaledwie nieco więcej niż stronę (60 wierszy), urwał, zdążywszy podać tylko nieco szczegółów o swoich latach młodzieńczych”¹⁴.

C. przechowywane w Bibliotece Instytutów Botaniki UJ i PAN flory S. B. Jundziłła¹⁵ i J. Jundziłła¹⁶ z wklejonymi stronami (zawierającymi m. in. notatki florystyczne).

Egzemplarz flory S. B. Jundziłła pt. *Opisanie roślin litewskich ...* (sygn. Polonica 118) ma XIX-wieczną skórzano-kartonową okładkę¹⁷. Na stronie tytułowej odbita jest niebieska owalna pieczęć o treści: „Z księgozbioru J. Jundziłła dar rodziny”, ponownie pieczęć ta odbita jest na następnej karcie. Pomiędzy stroną 2 i 3 wszyta jest nie zadrukowana karta i począwszy od tego miejsca każda karta zadrukowana w tym egzemplarzu przegrodzona jest – nie zadrukowaną (ryc. 1). Papier użyty na te karty wyprodukowano w 1819 r., na co wskazuje powtarzająca się data w znaku wodnym; można przypuszczać, że egzemplarz ten został specjalnie przed wyprawą fizjograficzną J. Jundziłła po guberni wileńskiej odbytą w 1821 roku spreparowany w celu naniesienia poprawek i uzupełnień. Po ostatniej 333 stronie doklefony jest ręcznie pisany przez J. Jundziłła indeks rodzajów liczący 8 stron.

Egzemplarz flory J. Jundziłła pt. *Opisanie roślin w Litwie...* (sygn. Polonica 112, Polonica 113) składa się z dwóch tomów: pierwszy obejmuje rośliny jawnoptłciowe z 23 klas systemu Linneusza (strony I–XII, 1–424), drugi – klasę XXIV: rośliny skrytopłciowe (strony 425–585). Oba tomy mają współczesne kartonowe oprawy (wykonane prawdopodobnie w latach 60-tych XX w.). Taka sama pieczęć jak na wyżej opisanym egzemplarzu jest również odbita i na tym: na stronie tytułowej i na rozpoczynającej drugi tom stronie 425 (tu nawet dwukrotnie: u góry i u dołu strony). Odcisnięcie pieczęci na stronach rozpoczynających każdy z tomów sugeruje, że podział tego egzemplarza na dwie części nastąpił bardzo wcześnie, i w takiej dwuczęściowej formie używany był już przez J. Jundziłła. Pomiędzy stroną XII a 1 jest wszyta kartka i począwszy od tego miejsca aż do końca dzieła zazwyczaj każda kartka zadrukowana przegrodzona jest wszytą (ryc. 2), przez co egzemplarz ten jest dwa razy grubszy. Rodzaj papieru i układ notatek wskazuje, że od początku (czyli od 1830 roku) książka ta zawierała oba rodzaje kart; można przypuszczać, że funkcjonowała jako swego rodzaju notatnik służący przez wiele lat J. Jundziłłowi do zapisywania spostrzeżeń botanicznych: florystycznych (o występowaniu przedstawicieli poszczególnych gatunków w danych miejscach), fenologicznych (daty pojawienia się liści, zakwitania, owocowania itp. różnych roślin) oraz morfologicznych (przede wszystkim zmienności w budowie poszczególnych osobników). Notatki w obu florach w większości pisane są ręką J. Jundziłła, a tylko nieliczne – przez niezidentyfikowaną osobę (lub osoby).

Wszyte karty w obu egzemplarzach nie są numerowane, stąd cytując zawarte tam dane zastosowałem jednakowy sposób ich numerowania: po drukowanej stronie 2 następuje strona 2a wszytej karty, następnie 3a i drukowana 3, poczym 4, 4a, 5a, 5, 6, 6a, 7a, 7 itd.

286. Cieniołka. *Coronilla*
 287. Komonica. *Lotus*
 288. Przelot. *Antirrhinum*

1. Cieniołka różowa: *C. varia*; herbacista, *foliis pinnatis, lanceolatis, glabris; comenitis*
zreticulatis; Pers.
 2. Cieniołka po ziemi: różocianka, kątowa: liście pierzaste, liści liście lancetowate, gładkie, sztylowate; kwiaty baldachowate, różowej fioletowej w różowate, proste, stojące. Rośnie nad Niemnem około Prem i Grodnia, kwitnie w Czerwcu.

3. Komonica: herbacista: *D. corniculata*; caulis *pubescentibus; demissis; decumbentibus i legit*
maribus; Pers.
 4. Przelot: liście lancetowate, gładkie, sztylowate; kwiaty z wieńcem szerszołocym; liście lancetowate, różowej fioletowej w różowate, stojące, proste, stojące. Rośnie nad Niemnem około Prem i Grodnia, kwitnie w Czerwcu.

1. Cieniołka różowa: *C. varia*; herbacista, *foliis pinnatis lanceolatis, glabris; comenitis zreticulatis; Pers.*
 2. Cieniołka po ziemi: różocianka, kątowa: liście pierzaste, liści liście lancetowate, gładkie, sztylowate; kwiaty baldachowate, różowej fioletowej w różowate, proste, stojące. Rośnie nad Niemnem około Prem i Grodnia, kwitnie w Czerwcu.

3. Komonica: herbacista: *D. corniculata*; caulis *pubescentibus; demissis; decumbentibus i legit*
maribus; Pers.
 4. Przelot: liście lancetowate, gładkie, sztylowate; kwiaty z wieńcem szerszołocym; liście lancetowate, różowej fioletowej w różowate, stojące, proste, stojące. Rośnie nad Niemnem około Prem i Grodnia, kwitnie w Czerwcu.

Ryc. 1. S. B. Jundziłł *Opisanie roślin litewskich ...* (1811): strona 220 i wklejona 220a.

DANE FLORYSTYCZNE

W zachowanych materiałach archiwalnych J. Jundziłła interesujące dla współczesnego botanika są zanotowane tam dane florystyczne, czyli informacje o spotrzeżeniu (i/lub zebraniu) przedstawiciela danego gatunku w konkretnym miejscu (czyli stanowisku) i w danym dniu. Tego typu informacje zawarte są w opisanych powyżej egzemplarzach. Były również w *Inwentarzu...*; szkoda, że B. Hryniewicz-ki nie opublikował ich, ograniczając się tylko do autobiografii J. Jundziłła.

Flora S. B. Jundziłła z 1811 r. zawiera 268 notatek. Większość z nich została sporządzona podczas wyprawy fizjograficznej przez gubernię wileńską w 1821 roku, na co wskazują zanotowane stanowiska zbioru roślin. Notatki uzupełniane były aż do 1828 roku. Struktura notatek nie jest jednakowa, część zawiera tylko jednego rodzaju dane (np. stanowisko zbioru), większość natomiast – wiele typów informacji (np. uzupełnienie opisu gatunku, stanowisko zbioru, datę i nazwy ludowe). Wśród nich można wyróżnić następujące rodzaje danych: stanowiska zbioru – 104 (z tego jedynie 30 uwzględnił J. Jundziłł w swym *Opisaniu roślin w Litwie...* z 1830 r.), uzupełnienia opisów gatunków – 139, 20 – to innego typu informacje, ponadto opisy 10 rodzajów i 63 gatunków brakujących w *Opisaniu roślin litewskich...* S. B. Jundziłła z 1811 r. (z tego jedynie 7 rodzajów i 37 gatunków uwzględnił J. Jundziłł w swojej florze z 1830 r.). Notatki te zapisane są w języku łacińskim (80%) i polskim (20%) i dotyczą wszystkich grup roślin (patrz Tab. 1.).

Opisanie roślin w Litwie... J. Jundziłła zawiera 616 notatek obejmujących następujące rodzaje danych: 199 dotyczy stanowisk zbioru, uzupełnień opisów gatunków – 179 (większość – 101 – w języku polskim), dodanych nowych gatunków – 198, nowych rodzajów – 27, innych danych – 129. Tabela 1. pokazuje ile z nich dotyczyło poszczególnych grup roślin i grzybów.

Tabela 1. Liczby notatek dotyczących poszczególnych grup roślin i grzybów w *Opisaniu roślin litewskich ...* (1811) – A i *Opisaniu roślin w Litwie...* (1830) – B. Σ – łącznie.

Grupa roślin	A	B	Σ
okrytozalążkowe	165	310	475
nagozalążkowe	1	4	5
paprotniki	4	9	13
mszaki	3	30	33
glony	4	14	18
grzyby	87	222	309
śluzowce	1	2	3
porosty	3	25	28
Σ	268	616	884

Trzon twiasto-pomarszczony, 3-4 cala wysoki, 4-5 linia grub; próchny, nieco spleśniały, w górze zgrabiały, przywieszony wzdłuż; kęszurek twiasto-pomarszczony, 3-4 caly, 2-3 calowy, w górze szerszy, przywieszony, szorstki, pod spodem szerszy; żyły mało wydatne. Rośnie w lasach, cienistych, wilgotnych.

3. *Sirocaet nitens*, M. varietas: *late affinis, auriformis, marginata*. *Sirocaet nitens, squamulosa, umbrosa, rugosa, subulata*.
Grzyb cienki, cały trąbkę przedstawiający, wewnątrz ciemno-brunatny, zewnętrznie ciemny, motlawy, suchy czar-nawy; żyły niewyraźne. Rośnie w lasach. Schaff. t. 165. Pl. don. t. 388 s. 1780.

§§ *Hiatronozae*.

4. *Sirocaet melleo*, M. varietas: *auriformis, gelatinosa, glabra, aovride rufescens, resupinata, pilata venosa, trigona*.
Bez trzonu; kapelusz 1-1 calowy, uskokowaty, gładko-wyły, przedwieńcący, myślego koloru, pod spodem świe-plotawy, prawie odcywnony; żyłki żółtawo-zielone, podmarzające. Rośnie na młokach, w młokach wilgotnych.

§§ *Pouklatki*.

5. *Sirocaet nitens*, M. varietas: *late affinis, auris, marginata, villosa; pilata, crispata, ferruginea*.
Rośliny, żółty, 2-3 cala szeroki, na brzegu włosisty, żyłki pokreślo-kądkowane. Rośnie na drzewie, a mianowicie na białej dziurę guisaych.

6. *Sirocaet rotata*, M. varietas: *late affinis, flavo-ferruginea, marginata tomentosa, albo; pilata ampulata, porosa-auriculata*.
Rośliny, żółto-zielawy, 4-5 cala szeroki, naprzód w kształcie podług trójkątowej przedawiały się, na której po-tyżny żyłki nielawo-kształtowo ukazują się; brzeg bia-łokształtowy. Rośnie mianowicie w budowach drewna-nych, wilgotnych, na sosnach.

6.6. *Sirocaet*, *D. rozczyna*.

§ *Bractwa*.

1. *Siatkowiec błony*, D. varietas: *pileo dimidiato, subreos, nigrescens, glabra, liguae, palonae, porcinata, casti, trivato-coriaria*.
Kęszurek korowaty, połowiczny, w kształcie nielawo-kształtowej; żyłki niewyraźne, podług płasko-rostrowy, podług 3 łokcia średnicy, 2 górze połowicy, 3 górze, 4 górze.

Handwritten notes in cursive script, likely a transcription of the printed text or additional observations. The text is dense and covers most of the page area below the printed text.

Ryc. 2. J. Jundziłł Opisane roślin w Litwie ... (1830):
wklejona strona 533a i drukowana 533.

Najwcześniejsze notatki pochodzą z wiosny 1831 roku, a najpóźniejsze – z lipca 1873 r. W porównaniu z notatkami w *Opisaniu roślin litewskich...* S. B. Jundziłła, te we florze J. Jundziłła są bardziej rozbudowane, zawierają więcej informacji, np. często dane fenologiczne, daty zbioru, powszechność (lub rzadkość) występowania poszczególnych gatunków w danych okolicach.

Jaką wartość przedstawiają takie stare dane florystyczne dla współczesnego botanika? Wartość ta jest różna dla poszczególnych grup roślin i zależy od ilości i jakości informacji ich dotyczącej pochodzącej z czasów J. Jundziłła i wcześniejszych. Pierwsze flory Litwy¹⁸ powstałe jeszcze w XVIII w., obejmujące przede wszystkim rośliny naczyniowe, rzadko podają stanowiska, na których występowały poszczególne gatunki. W pracach opublikowanych przed zamknięciem Uniwersytetu Wileńskiego w 1832 r. wzrasta liczba podawanych stanowisk, pojawia się również coraz więcej informacji dotyczących roślin zarodnikowych i grzybów. W ciągu następnych prawie pięćdziesięciu lat – do śmierci J. Jundziłła – nie powstała żadna kompleksowa flora obejmująca wszystkie grupy roślin, a dane florystyczne rozsiane są co najmniej w kilkunastu pracach. Badania florystyczne wznowiono dopiero z chwilą powstania w 1881 r. „Pamiętnika Fizyograficznego” w Warszawie. W tej sytuacji informacje J. Jundziłła o występowaniu różnych gatunków są tym cenniejsze, że z historycznego punktu widzenia wypełniają lukę w badaniach istniejącą między rokiem 1832 a 1881, oraz przynoszą mnóstwo danych florystycznych dotyczących wielu grup roślin, szczególnie tych ówczynie mniej znanych: grzybów, porostów i śluzowców.

Informacje florystyczne zawarte w notatkach J. Jundziłła podałem w Aneksie 1.

NAZEWNICTWO

W zachowanych materiałach drugą interesującą grupą, obok informacji florystycznych, są nazwy taksonów: gatunków i rodzajów. Notował je J. Jundziłł równoległe z danymi o roślinach, czyli w latach 1821–1873 na terenach, gdzie aktualnie mieszkał¹⁹. Mają formę aneksów do drukowanych opisów gatunków, np.: Marchewnik wonny *Myrrhis aromatica*²⁰ – „Snitką głuchą zwany” (JJ 117a), Konwalia dwuliścia²¹ *Convallaria maialis* – „Łanyż około Wilna” (JJ 146a), lub – znacznie rzadziej – stanowią część uzupełniającej informacji dotyczącej danych gatunków, np. Bucień trzykłapowy *Laserpitium trilobum*²² – „Caule 4–6 pedali ...[9 wierszy rękopiśmiennego opisu gatunku w języku łacińskim]... Starodub. – Buyki” (JJ 125a). Przez dziewięć lat (1821–1830), w ciągu których używał *Opisania roślin litewskich...* (1811) jako notatnika, zanotował tam 24 nazwy roślin (Tab. 2.). Ponad połowa z nich – 14 – zaczerpnięta została z *Zielnika*²³ S. Syreniusza, pozostałe – to nazwy ludowe polskie i litewskie. Znacznie więcej, bo 171 nazw, odnotował w latach 1831–1873 w *Opisaniu roślin w Litwie ...* (1830). W ciągu tego okresu spośród zanotowanych tam nazw najwięcej jest ludowych

polskich używanych ówczesznie na Litwie; nazwy obcojęzyczne są sporadyczne, wskazują jednakże na próby poszukiwań prowadzonych w najbliższym sąsiedztwie geograficznym (litewski) i językowym (czeski). Wśród dzieł drukowanych głównym źródłem w tym okresie był *Słownik* G. Knapskiego²⁴, w dwóch przypadkach użył też *Dykcyonarz* K. Kluka²⁵ i *Zielnika* S. Syreniusza. Tabela 2 pokazuje pośrednio intensywność pracy J. Jundziłła nad nomenklaturą botaniczną w dwu okresach jego życia. Charakterystyczne są również proporcje pomiędzy liczbami zanotowanych nazw dla poszczególnych grup roślin. Zwraca uwagę bardzo niewielka liczba nazw roślin zarodnikowych, a przede wszystkim grzybów w stosunku do liczby notatek poświęconych tym organizmom (Tab. 2).

Tabela 2. Pochodzenie nazw roślin zanotowane przez J. Jundziłła. Flory: A – *Opisanie roślin litewskich...* (1811), B – *Opisanie roślin w Litwie...* (1830). Grupy roślin: G – grzyby, Gl – glony, M – mszaki, N – nagozależkowe, O – okrytozależkowe, Pa – paprotniki, Po – porosty, Σ – łącznie.

Źródło	A	B	Σ
język polski	7 (M 1, O 5, Pa 1)	147 (G 17, Gl 3, M 2, N 2, O 123)	154
język litewski	3 (N 1, O 2)	7 (G 2, O 5)	10
język czeski	–	4 (O)	4
<i>Zielnik</i> S. Syreniusza	14 (M 1, O 9, Pa 2, Po 2)	2 (O)	16
<i>Słownik</i> G. Knapskiego	–	9 (G 1, O 8)	9
<i>Dykcyonarz</i> K. Kluka	–	2 (O)	2
Σ	24	171	194

Z punktu widzenia historii botaniki, a szczególnie historii polskiej nomenklatury botanicznej, praca nad tworzeniem przez J. Jundziłła nowych nazw roślin nie bardzo miała sens, szczególnie jeśli chodzi o rośliny kwiatowe (okrytozależkowe i nagozależkowe). Nazewnictwo tej grupy było już prawie ustalone w *Dykcyonarzu* K. Kluka, a kolejne flory²⁶ nadając nowe nazwy dla taksonów, które już je posiadały, wprowadziły przez to lekkie zamieszanie. I może dobrze się stało, że planowane drugie wydanie *Opisania roślin w Litwie*²⁷ nie ukazało się, bo gdyby znalazło się tam całe bogactwo nazw z notatek J. Jundziłła, chaos panujący w polskim nazewnictwie roślin w połowie XIX w. zwiększyłby się wydatnie. Uzasadniona wydaje się jedynie praca nad polskimi nazwami dla tych taksonów, które ich ówczesznie jeszcze nie miały.

Wykaz gatunków wraz z propozycjami ich nazw zawarty jest w Aneksie 2.

ZAKOŃCZENIE

Prezentowane materiały rzucają ciekawe światło na warsztat pracy J. Jundziłła. Na ich podstawie (oraz na podstawie danych zawartych w jego zielniku) można

wnioskować, że badania i obserwacje prowadził w miejscowościach, w których aktualnie przebywał, jednak nie w każdym sezonie (kilka roślin dostarczyli znajomi i syn Emanuel). Opisy lub ich uzupełnienia sporządzał na podstawie zebranych świeżych okazów roślin, z których część po zasuszeniu przetrwała w jego zielniku (na etykietach są wtedy numery stron jego flory z 1830 roku, na których znajdują się opisy odpowiednich gatunków), czasem na podstawie okazów zielnikowych, co każdorazowo zaznaczał („in herbario”). Nie interesowało go rozmieszczenie gatunków na Litwie, stąd w notatkach do rzadkości należą informacje o spotkaniu danej rośliny w różnych miejscowościach.

Na podstawie zachowanych materiałów archiwalnych można przypuszczać, jak miałyby wyglądać hipotetyczne drugie wydanie *Opisania roślin w Litwie...* J. Jundziłła. Autor, jak przypuszczam, planował opublikować je w połowie lat 60-tych XIX w. Flora ta, ułożona według systemu S. Endlichera, zawierałaby na pewno klucze w języku polskim do rodzajów i gatunków, może nawet do taksonów wyższej rangi. W porównaniu z opublikowanym *Opisaniem roślin w Litwie...* w jego następnym wydaniu opisy gatunków w języku polskim byłyby znacznie szersze (Tab. 3), znalazłyby się tam informacje o wymaganiach siedliskowych (np. *Asterocephalus Columbaria*: „na pochyłościach gór w miejscach cienistych”).

Wydanie to zawierałoby prawdopodobnie również diagnozy nowych gatunków wyróżnionych przez J. Jundziłła. Nazwy dwóch taksonów, które – jak sądził – zostały przez niego utworzone, zaopatrzył w adnotację „mihi”: *Thelephora sessilis* mihi – orbicularis, margine repando 3–4 lin diametri, medio concava aut quasi perforata, superficie rugosa; fumosa albido marginata; subtus flavescens tomentosa. Ad corticem abietis 1855. (JJ 544a) oraz *Puccinia allii* mihi²⁸. Niewykluczone, że znalazłyby się tam również rysunki szczegółów morfologiczno-anatomicznych, które ułatwiłyby oznaczanie. Gdyby drugie wydanie *Opisania roślin w Litwie...* ukazało się w takiej formie, byłaby to najnowocześniejsza flora tamtych terenów wydana w drugiej połowie XIX w.

Od czasu sporządzenia tych notatek upłynęło już 175–120 lat. W ciągu tego czasu tereny objęte badaniami J. Jundziłła zostały wskutek działalności człowieka bardzo zmienione: duże obszary lasów wycięto, bagna osuszono, rzeki uregulowano, powierzchnia miast znacznie się powiększyła. Te i wiele jeszcze innych czynników sprawiło, że większość miejsc, w których J. Jundziłł zanotował występowanie przedstawicieli poszczególnych gatunków, dziś już nie istnieje. Często badaczowi flory tamtych terenów nawet trudno się domyśleć, jakie gatunki roślin i grzybów rosły tam w niedalekiej przeszłości. Stąd wynika znaczenie starych danych florystycznych zawartych w tych notatkach dla współczesnej botaniki: pozwalają one bowiem sięgnąć w nieodległą przeszłość. Stanowią materiał dowodowy pozwalający na odtworzenie stanu ówczesnego i na porównanie go ze współczesnym.

Tabela 3. Porównanie opisów gatunków zawartych w *Opisaniu roślin w Litwie ...* J. Jundziłła i w jego notatkach (zachowana ortografia oryginałów).

Gatunek	Opisanie roślin w Litwie...	Notatki
<i>Carex divulsa</i>	źdźbło półłokciowe; liście wązkie, białawo-zielone; kłoski liczne: dolne gałęziste, oddalone, przysadkami szczecinowatymi opatrzone; owoce wzniesione, iaiowate, płaskowypukłe, dwuzębne, obrzeżone, gładkie, u góry rzasowate; łuski brunatnawe, z nerwem zielonym, a brzegiem błonkowatym. Rośnie na łąkach wilgotnych.	źdźbło półłokciowe, trzygraniaste, na wierzchu ostrokątne; liście rynienkowate, na brzegach ostre, wązkie, białawo-zielone; kłoski złożone, liczne: dolne gałęziste, oddalone, przysadkami szczecinowatymi opatrzone; owoce wzniesione, iaiowate, płaskowypukłe, dwuzębne, obrzeżone, gładkie, u góry rzasowate; łuski brunatnawe, z nerwem zielonym, a brzegiem błonkowa-tym. Rośnie na łąkach wilgotnych.
<i>Cirsium palustre</i>	foliis lanceolatis, nudiusculis, dentato-spinosis; floribus glomerato-racemosis; squamis antheadii ovato-lanceolatis, mucronatis, appressis.	foliis lanceolatis, nudiusculis, dentato-spinosis, remote pinnatifidis, lasiniis linearibus; floribus glomerato-racemosis; squamis antheadii ovato-lanceolatis, mucronatis, adpressis; apice tomentoso mucronatis, nigro glutinosis; caule ad inflorescentiam simplici.
Szumek zwyczajny. <i>Spumaria mucilago</i>	Grzybek farby białej, zewnątrz miękki, kosmkowaty, na kształt pianki; purchatki liczne, zwiste; ziarniki czarne. Rośnie na roślinach i liściach żywych lub martwych.	Cała z masy białej miękkiej złożona; na około gałęzie cienkie, w pół żywe otaczająca; po osypaniu się proszku białego pozostają purchatki czarne, podługowate, pomarszczone, groniasto na kłoseczkach [?] białych chwiejących się przyczepione; ziarnka czarne. Julii 20 1842, Buyki

Zanotowane przez J. Jundziłła nazwy roślin są interesujące zarówno dla historyka botaniki – pozwalają mu bowiem prześledzić żmudny proces tworzenia polskiej naukowej nomenklatury botanicznej przez jednego z uczonych w czasach, gdy nie była ona jeszcze w pełni ukształtowana²⁹, nazwy roślin zainteresują również językoznawców, etnologów i specjalistów z pokrewnych dziedzin, jak i osoby zajmujące się dziejami nomenklatury botanicznej. Nazwy te są świadectwem wzajemnego wpływu nazewnictwa ludowego i naukowej terminologii botanicznej, oraz – pośrednio – stosunków etnicznych na wschodnich terenach dawnej Rzeczypospolitej.

Opisane powyżej materiały są świadectwem dalszej pracy naukowej J. Jundziłła – profesora Uniwersytetu Wileńskiego; powstały, w większości, już po zamknięciu tej uczelni. Dowodzą chęci kontynuowania badań w ówczesnych, nie

sprzyjających takim badaniom czasach. Świadczą także, że w drugiej połowie XIX wieku praca naukowa przynosząca efekty w postaci liczących się publikacji w jednej z dziedzin botaniki – florystycie – bez szerokich kontaktów ze specjalistami, bez wymiany myśli, informacji, bez odpowiedniej (najnowszej) literatury nie była już możliwa w oderwaniu od ośrodków naukowych.

Przypisy

¹ Przygotowuję zarys biografii Józefa Jundziłła opracowany na podstawie nie publikowanych materiałów archiwalnych i danych zawartych w jego zielniku.

² A. F. A d a m o w i c z : *Józef Jundziłł, prof. b. Uniwersytetu Wileńskiego*. „Kłosy” 1877 t. XXIV nr 624 (Warszawa, 2 (14) VI 1877) s. 373 [portret] 375–376, 401–402. J. B i e l i Ń s k i : *Jundziłł Józef*. W: *Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana*. Warszawa 1903 Drukarnia A. T. Jezierskiego t. 33 s. 168–170. Z. K o s i e k : *Jundziłł Józef*. W: *Polski Słownik Biograficzny* 1964 t. 11 s. 319–320. J. M o w s z o w i c z : *Jundziłł Józef*. W: S. F e l i k s i a k (red.). *Słownik biologów polskich*. PWN Warszawa 1987 s. 239–240.

³ J. J u n d z i ł ł : *Dołączamy tu rejestr części herbarza roślin skrytoptciowych znalezionych w okolicach Wilna w r. 1821 i 1822*. „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński” 1822 t. II nr IV s. 653–654. J. J u n d z i ł ł : *Rośliny skrytoptciowe postrzeżone w okolicach Wilna na początku wiosny 1821*. „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński” 1822 t. II nr III s. 436–437.

⁴ J. J u n d z i ł ł : *Raport Pana Józefa Jundziłła do fakultetu fizyczno-matematycznego w Uniwersytecie Imperatorskim wileńskim, przystany z podróży botanicznej po gubernii wileńskiej*. „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński” 1821 t. II nr III s. 438–446. J. J u n d z i ł ł : *Trzy późniejsze raporta Pana Józefa Jundziłła do fakultetu fizyczno-matematycznego w Uniwersytecie Imperatorskim wileńskim, przystane z podróży botanicznej po gubernii wileńskiej*. „Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński” 1822 t. II nr IV s. 574–587.

⁵ J. J u n d z i ł ł : *Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu, Podolu i Ukrainie dziko rosnących, iako i oswoionych podług wydania szesnastego układu roślin Linneusza*. Wilno 1830, Józef Zawadzki własnym nakładem, ss. XII, 538.

⁶ J. M o w s z o w i c z : *Józef Jundziłł...*, cyt. s. 240.

⁷ P. K ö h l e r : *Old herbaria of Polish botanists in Vilna and Kiev*. „Taxon” 1994 t. 43 nr 3 s. 487–488, cyt. s. 488. P. K ö h l e r : *Zielniki botaników ośrodka wileńskiego z lat 1780–1840 w Kijowie, Krakowie i Wilnie*. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1994 t. 39 nr 1 s. 109–116, cyt. s. 115. P. K ö h l e r : *Zielniki botaników polskich w Wilnie i Kijowie zebrane przed rokiem 1840*. „Wiadomości Botaniczne” 1994 t. 38 nr 3/4 s. 174–177, cyt. s. 176.

⁸ P. K ö h l e r : *Old herbaria of Polish botanists in Vilna and Kiev...*, cyt. s. 488. P. K ö h l e r : *Zielnik Józefa Jundziłła*. „Polish Botanical Studies Guidebook Series” 1995 nr 13 ss. 154, cyt. s. 8. P. K ö h l e r : *Zielniki botaników ośrodka wileńskiego z lat 1780–1840...*, cyt. s. 112.

⁹ S. Tarnowski: *Sprawozdanie z czynności naukowych i administracyjnych w roku 1883/4* [...]. „Rocznik Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie” 1884 s. 72–96, cyt. s. 79. S. Tarnowski: *Sprawozdanie z czynności naukowych i administracyjnych w roku 1884/5* [...]. „Rocznik Zarządu Akademii Umiejętności w Krakowie” 1885 s. 72–101, cyt. s. 82.

¹⁰ sygn. B 254: J. Jundziłł. Notatki i uzupełnienia do pracy *Opisanie roślin w Litwie...* [po 1830].

¹¹ Opis tych notatek znajduje się na stronach 48–51 niniejszego artykułu.

¹² Stephan Endlicher (1805–1849) wydał swe 4-tomowe dzieło *Genera plantarum secundum ordines desposita* w latach 1836–1840.

¹³ B. Hryniewiczcki: *Tentamen florae Lithuaniae. Zarys flory Litwy*. „Archiwum Nauk Biologicznych Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 1933 t. IV ss. XVI, 367, cyt. s. 167–257.

¹⁴ B. Hryniewiczcki: *Tentamen florae Lithuaniae...*, cyt. s. 306–309.

¹⁵ S. B. Jundziłł: *Opisanie roślin litewskich według układu Linneusza*. Wilno 1811, nakładem Józefa Zawadzkiego Typografa Akademickiego, ss. 333. Egzemplarz w Bibliotece Instytutów Botaniki UJ i PAN w Krakowie, sygn. „Polonica 118”.

¹⁶ J. Jundziłł: *Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu...* Egzemplarz w Bibliotece Instytutów Botaniki UJ i PAN w Krakowie jest dwutomowy, sygnatury: „Polonica 112” i „Polonica 113”.

¹⁷ Na drugiej, wewnętrznej stronie okładki wklejona jest etykieta „Biblioteka Ogródu Botanicznego w Krakowie. Nr. p. kat. 119, „umieszczona po przekazaniu za pośrednictwem Józefa Rostafińskiego (1850–1928), dyrektora Ogródu Botanicznego, części księgozbioru J. Jundziłła Uniwersytetowi Jagiellońskiemu w latach 80-tych XIX w.”.

¹⁸ Historia badań florystycznych Litwy – patrz: B. Hryniewiczcki: *Tentamen florae Lithuaniae*, s. I–XVI, 1–367, cyt. s. 101–151. J. Mowszowicz: *Conspectus florae vilnensis. Przegląd flory wileńskiej. Cz. I. Wstęp i flora zarodnikowa okolic Wilna*. „Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Wydział III” 1957 nr 47 s. 3–168, cyt. s. 8–29, 30–31, 42, 46, 50–51, 60, 98, 118, 131, 144, 148, 164. J. Mowszowicz: *Conspectus florae vilnensis. Przegląd flory wileńskiej. Cz. II. Flora kwiatowa okolic Wilna*. „Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Wydział III” 1958 nr 51 s. 3–128, cyt. s. 5–6. J. Mowszowicz: *Conspectus florae vilnensis. Przegląd flory wileńskiej. Cz. III. Flora wileńszczyzny*. „Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Wydział III” 1959 nr 59 s. 3–105, cyt. s. 7–33.

¹⁹ Patrz mapa w: P. Köhler: *Zielnik Józefa Jundziłła ...*, ryc. 18.

²⁰ Obecnie gatunek ten nazywa się świerząbek korzenny *Chaerophyllum aromaticum* L.

²¹ Obecna polska nazwa tego gatunku to konwalia majowa.

²² Flora polska nie notuje teraz tego gatunku. Być może J. Jundziłł pomylił się. Z opisu wynika, że mógłby to być starodub łąkowy *Ostericum palustre* Besser.

²³ S. Syreniusz Syreński: *Zielnik* [...]. Cracoviae 1613, in typographia Basilii Skalski, ss. 1540.

²⁴ [G. Knapski]: *Słownik polsko-łaciński. Ze skarbu Księdza Knapiusza è Societate Jesu wybrany* [...]. Kalisz 1787, w Drukarni J. O. Książęcia Jmci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego, t. 1. ss. 560, t. 2. ss. 569, t. 3. ss. 671.

²⁵ K. Kluk: *Dykcjonarz roślinny* [...]. Warszawa 1786–1788, w drukarni J. K. Mci y Rzeczypospolitey u XX. Scholarum Piarum, t. 1 (A–E) 1786. ss. XLII+214; t. 2 (F–Q) 1787. ss. 256; t. 3 (R–Z) 1788. ss. 192 + nlb. 74.

²⁶ J. Rosta fiński: *Słownik polskich imion rodzajów oraz wyższych skupień roślin*. Kraków 1900, cyt. s. 11–71.

²⁷ Patrz rozdział „Zakończenie” w niniejszej pracy.

²⁸ Okaz w zielniku: P. Köhler: *Zielnik Józefa Jundziłta ...*, cyt. s. 111. Opis gatunku *Puccinia allii* Rud. opublikowany został w 1829 r. o czym, być może, J. Jundziłt nie wiedział, stąd powtórnie tej nazwy użył.

²⁹ Twórcą polskiej nomenklatury botanicznej był ks. Krzysztof Kluk. W swym *Dykcjonarzu roślinnym...* (1786–1788) utworzył polskie nazwy dla ponad 1,5 tysiąca gatunków, wiele z nich zaczerpnął z *Zielnika* (1613) S. Syreniusza. Późniejsi autorzy (m. in. S. B. Jundziłt i J. Jundziłt) znacznie zmodyfikowali jego nazewnictwo. Szczegółowo na ten temat pisze J. Rosta fiński w *Słowniku polskich imion rodzajów oraz wyższych skupień roślin* (1900).

Przypisy 30–35 patrz s. 57–73 (Aneksy).

Aneks I

NIE PUBLIKOWANE DANE FLORYSTYCZNE

Poniżej podaję listę gatunków zawartych w notatkach J. Jundziłła. Pominąłem taksony uwzględnione w *Opisaniu roślin w Litwie ...* z 1830 r., przytaczam natomiast te, które zostały tam zamieszczone, jednakże bez danych o miejscu zbioru, dacie lub siedlisku. Po nazwie łacińskiej cytuję informacje dotyczące siedliska i stanowiska zbioru, zachowałem oryginalną pisownię. W nawiasach kwadratowych – [] – zawarte są moje własne ustalenia dotyczące najczęściej nazw miejscowości – podstawą był *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*³⁰ – oraz dat zbioru, które ustaliłem na podstawie danych zawartych w zielniku J. Jundziłła³¹; podaję również zawarte informacje, czy okaz danego gatunku jest w zielniku. Użyto skrótów: JJ – J. Jundziłł: *Opisanie roślin w Litwie...*, SBJ – S.B. Jundziłł: *Opisanie roślin litewskich...*

Rośliny kwiatowe

- Agrostis canina* – Na gruncie odłogowanym piaszczystym, kępki stanowi. Wilno, 1859 May. – JJ 32a
- Agrostis diffusa* Besseri descriptio – in pratis humidiusculis prope Eyragoła [Ejragoła, 9–12. 07. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 21a
- Aira aquatica* – 1842, 28 May [Bójki] – JJ 35a
- Aiuga reptans* – łodyga i liście z rzadka włosiste, Teodoryszki [1845–1857] – JJ 235a
- Alisma natans* – około Werek [1832?] – JJ 155a
- Alyssum calycinum* – Góra Bekieszowa, 1861, 18 Maj [okaz w zielniku – *Alyssum montanum* L.] – JJ 260a
- Alyssum montanum* – in arenosis Brzezi [?] i około Połongi odmiana [Połoga, 12–18. 08. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 195a
- Angelica carvifolia* – Teodoryszki w Mieciuniszkach [1845–1857; okaz w zielniku – *Selinum carvifolia* (L.) L.] – JJ 124a
- Apargia hastilis* – Buyki, 1842, 8 Maia [Bójki] – JJ 377a
- Apargia hispida* – [leg.] Bogusław – SBJ 235a; in [?] apricus [?] argillosis; flos solitaris; Wilno, Junii 4, 1832 – JJ 376a
- Arenaria rigida* – koło łopii koryańskich na piaskach, 1848, Maja 23 [może Kojrany?] – JJ 180a
- Arundo arenaria* – ad littore maris Połonga, arena mobili, pod Świętami [okaz w zielniku *Ammophila arenaria* (L.) Link; Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 34a
- Arundo Phragmites* – w miński[e]m – JJ 52a
- Asterocephalus Columbaria* – na pochyłościach gór w miejscach cienistych, Zakret, 1857, Julii 13 – JJ 57a
- Astragalus arenarius* – w borach około rudnik [sic], kwitnie w czerwcu, 1850, 29 Czerwca [okaz w zielniku; Rudniki] – JJ 317a
- Atriplex angustifolium* – Teodoryszki, ad terra argillosam [1845–1857] – JJ 423a

- Avena fatua* – Punżanki, 1833, między owsem – JJ 44a
- Botrychium lunaria* – w Lidzkim; w Oszmiańskim [po 1831] – JJ 431a
- Brassica campestris* – na gruncie piaszczysto gliniastym 1854 Aug. [okaz w zielniku; Teodoryszki, pow. Świąciany, 24. 08. 1854] – JJ 276a
- Bromus elatior* – Punżanki [1833–1835] – JJ 51a
- Bromus inermis* – koło Kowna na łąkach naniesionych, gdzie bardzo gęstą trawę formuie stąd do zasiewania łąk użytym bydź może. Besser ją dobrze opisał tylko że liście mówi saepius villosa (radicalia). [1821; okaz w zielniku] – SBJ 31a
- Campanula latifolia* – Teodoryszki in sylvis caesis [?] (pasieki) Junio [1845–1857] – JJ 99a
- Campanula patula* – Teodoryszki [1845–1857] – JJ 98a
- Campanula persicifolia* – koło Zwierzyńca częsta – JJ 98a
- Campanula Trachelium* – Teodoryszki, 1854 Jun. – JJ 100a
- Cardamine Impatiens* – rośnie koło Wilna [05. 1859; okaz w zielniku] – JJ 267a
- Carduus acanthoides* – z Minska [leg.] Zienkiewicz – JJ 331a
- Carduus crispus* – Połonga, błota [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 243a
- Carex distans* – Wilno [przed 1830] – SBJ 278a
- Carex elongata* – Teodoryszki [29. 05. 1853; okaz w zielniku] – JJ 403a
- Carex flava* – prata, Teodoryszki, 1856, 15 Julii – JJ 405a
- Carex hirta* – koło Wilna; Buyki [Bójki; 1839–1843] – JJ 410a
- Carex leporina* – Wilno [przed 1830] – SBJ 277a
- Carex microglochin* – Wilno [przed 1830] – SBJ 277a; około Wilna – JJ 399a
- Carex muricata* – około Kossobudzkiego ogrodu nad morzem [prawdopodobnie 1821; okaz w zielniku nie został zebrany w Wilnie, jak podałem w monografii³²] – SBJ 278a
- Carex pallescens* – 1824 [może Popiszki lub Rybiszki?] – SBJ 280a
- Carex paniculata* – na błotach, 1828, Werki [okaz w zielniku – *Carex* sp.] – SBJ 277a
- Carex rivularis* – Roubiszki [okaz w zielniku – *C. brunnescens* (Pers.) Poir.] – JJ 401a
- Carpinus betulus* – kwitnie 30 Kwietnia 1835, Podborze [okaz w zielniku] – JJ 416a
- Centaurea arenaria* – około Zwierzyńca jest to z pewnością *paniculata* – JJ 338a
- Centaurea Jacea* – locis montosis, Popielany ad Wentam [27. 08. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 260a
- Centaurea phrygia* – Zwierzyniec – JJ 340a
- Chaerophyllum aromaticum* – in nemorosis Weksznie [Wieksznie, 28. 08. 1821] – SBJ 91a
- Chaerophyllum hirsutum* – ad rivulos Romanie, Niewiaża [8–26. 06. 1821] – SBJ 90a
- Cichorium Intybus* – z kwiatami białymi; Punżanki, lipiec [1833–1835] – JJ 379a
- Cicuta virosa* – [święciańskie] – JJ 114a
- Cirsium dealbatum* – Wincentowo [1832; okaz w zielniku – *C. helenioides* (L.) Hill] – JJ 329a
- Cirsium oleraceum* – Punżanki [1833–1835] – JJ 330a
- Convallaria maialis* – około Wilna – JJ 146a
- Convolvulus Sepium* – Punżanki – w łozinie nad Wilią [1833; okaz w zielniku] i w Podborzu nad Solczą [1835–1836] – JJ 90a

- Coronilla varia* – obficie na łąkach suchych koło Kowna [1821; okaz w zielniku] – SBJ 220a
- Crepis agrestis* – na gruncie piaszczystym około Wilna, 1859 Maj [okaz w zielniku – *C. tectorum* L.] – JJ 367a
- Crepis biennis* – Kirkucie, 1854 Junio – JJ 368a
- Cuscuta vulgaris* – [święciańskie] – JJ 65a
- [prawdopodobnie do] *Delphinium Consolida* – na gruntach suchych najczęściej z jednym słupkiem znajduje się; Teodoryszki [1845–1857] – JJ 216a
- Dianthus superbus* – [Góra] Bekiesz[owa, przed 1830, okaz w zielniku] – SBJ 133a
- Draba verna* – Podborze [1835–1836] – JJ 262a
- Echinosperrum lappula* – Snipiszki na ...[nieczytelne], Maj 1859 [okaz w zielniku – *Anchusa* c.f. *officinalis* L.] – JJ 85a
- Epilobium angustifolium* – [Wincentowo, 1832] – JJ 160a
- Epilobium hirsutum* – Podborze, locis humidis umbrosis ad rivulum Purwa [1835–1836] – JJ 160a
- Epilobium molle* – sylvatica, Teodoryszki, 1848, 20 Junii – JJ 160a
- Eriophorum vaginatum* – Doyny, Royst [23–26. 07. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 19a; [zakwitła 24 III 1856 r.] – JJ 28a
- Erythraea ramosissima* W.B. – in pratis sabulosis ad littora maris Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 65a
- Fragaria vesca* – Punżanki [1833–1835] – JJ 200a
- Galium Mollugo* – [Góra] Bekiesz[owa, przed 1830] – SBJ 42a
- Galium verum* – Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 42a
- Genista tinctoria* i *G. anglica* – Dwa gatunki mają być około Bobrujska [...]: farbierska [...], drugi [...] czy nie *G. anglica* – SBJ 221a
- Geranium dissectum* – Szczorse [1823] – JJ 284a
- Geranium pratense* – [odmiana z koroną białą] na łąkach wilgotnych gliniastych przy Niewiaży [8–26. 06. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 205a
- Glechoma hederacea* – Punżanki, May [1833–1835] – JJ 241a
- Gnaphalium dioecum* [sic] – około Wincentowa znajduje się odmiana [1832] – JJ 345a
- Gnaphalium luteo-album* – powiat Brzeski, Bogusław [1828, leg. J. Bohusław; okaz w zielniku] – SBJ 248a
- Gypsophila muralis* – inter segetes, Antwilki nad Dubisą pana Szemiota [6–12. 07. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 131a
- Hedysarum Onobrychis* – koło Kowna nad Niemnem [1821, okaz w zielniku – *Onobrychis viciifolia* Scop.] – SBJ 220a
- Hieracium angustifolium* – in agris denictis [? odczytanie przybliżone] argilloso sabulosis – Buyki [Bójki], Jun. 1841 – JJ 368a
- Hieracium cymosum* – Podborze [1835–1836]; Buyki [Bójki], 1842 Jun.; w lasach Buyki [opisy różnych odmian; 18. 06. 1842; okaz w zielniku] – JJ 369a
- Hieracium flagellare* – na łąkach suchych i miedzach, Nieśwież, 1831 [od] X. Dominika Jakimowicza – JJ 369a
- Hieracium molle* – Podborze [1835–1836] – JJ 369a

- Hieracium murorum* – locis argillosis, Buyki, 5 Jun. 1842 [Bójk] – JJ 369a
- Hieracium paludosum* – in montosis prope Kowno [1821] – SBJ 237a
- Hieracium umbellatum* – z Buyek [Bójk; 1839–1843] – JJ 370a
- Hypericum dubium* – ad viam publicam prope Podubisie ad Dubissam [6–12. 07. 1821] – SBJ 228a
- Hypochoeris glabra* – Brześć, Bogusław [1828, leg. J. Bohusław] – SBJ 241a
- Hypochoeris radicata* – około Buiek, 1841, 8 Junii [Bójk] – JJ 378a
- Impatiens nolitangere* – z kwiatami białymi około Wolkiszek w parafii Woronowskiej [okaz w zielniku] – JJ 104a
- [prawdopodobnie do *Iris sibirica* – na łąkach międzyleśnych około Ros[s]ień, mianowicie około Bebirwia [15. 07. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 16a
- Lamium maculatum* – in umbrosis scaturagineis, Buyki [Bójk], 1842, 11 Apryl – JJ 241a
- Laserpitium trilobum* – Buyki [Bójk, 1839–1843] – JJ 125a
- Ledum palustre* – [Litwa] – JJ 170a
- Leersia oryzoides* – in inundatis ad rivulum Serweta, Teodoryszki, 1854 Julii 24 [okaz w zielniku] – JJ 33a
- Limosella aquatica* – nad Dubissą nad Żymagołą na brzegach błot [7–12. 07. 1821, okaz w zielniku] – SBJ 188
- Linaria minor* – circa Kowno supra Niemen [1821, okaz w zielniku] – *Chaenorhinum minus* (L.) Lange – SBJ 190a
- Lolium arvense* – Punżanki [1833–1835], święciańskie – JJ 43a
- Lolium perenne* – Mińsk, Punżanki [1833–1835] – JJ 43a
- Lotus corniculatus* – locis arenosis, w borach, Rudniki [przed 1830, okaz w zielniku] – SBJ 220a
- Lunaria rediviva* – nad rzeką Urg w okolicach Nowosad w Mińskiem. [leg.] Zielkowicz 1832 – JJ 258a
- Lycopodium complanatum* – [mińskie] – SBJ 306a
- Lycopodium inundatum* – na błocie wodą zalewanem kepiem purwiańskim [Purwiany], 1854, Julii 15, z owocami [sic], [leg.] Emmanuel Jundził – JJ 430a
- Lysimachia vulgaris* – in sylvis umbrosis inter frutices – Botoki [30. 07. – 3. 08. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 61a
- Malaxis monophyllos* – około Wilna [przed 1830] – SBJ 270a
- Malva borealis* – Wilno, Bogusław [leg. J. Bohusław] – SBJ 207a
- Malva rotundifolia* – w okolicach Świencian częsta [Święciany] – JJ 285a
- Malva sylvestris* – 1858 Jul. [Wilno?, okaz w zielniku] – JJ 285a
- Malva verticillata* – w ogrodach wileńskich razem z okrągłością [*M. rotundifolia*] – JJ 285a
- Medicago lupulina* – Podborze, 1836, 3 August – JJ 315a
- Mentha arvensis* – in arenosis humidis, Buyki [Bójk], 1839, Julii 23 – JJ 238a
- Myrica Gale* – in uliginosis prope Połonga, na prawo od hollenderskiej czapki [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 294a
- Myriophyllum verticillatum* – Bordzie [Bardze] Puszcza Jurborska – Giełgudów [16. 07. 1821; okaz w zielniku] – SBJ 285a

- Myrrhis odorata* – circa Feydany supra Jura, Augusto [3. 08. 1821, okaz w zielniku – *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm.] – SBJ 84a
- Neottia cordata* – Polubnie [Polubne] – SBJ 267a
- Neottia latifolia* – Punżanki, na łąkach gliniastych wilgotnych podleśnych [1833–1835] – JJ 387a
- Onosma echioides* – in herb.[arium] Gilibert circa Grodnam in arvis [prawdopodobnie: 1782] – SBJ 60a
- Orchis conopsea* – [odmiana z białymi kwiatami] w lasach nad Niewiażą [8–26. 06. 1821] – SBJ 265a
- [prawdopodobnie do] *Orchis latifolia* – rośnie na łąkach podleśnych wilgotnych; Podboże, 1835, Jun. 15 – JJ 383a
- Orchis maculata* – [opis odmiany „*Orchis maculata affine*”] in umbrosis ad St^a rzeka [Święta, 22, 05. 1821; okaz w zielniku – *Dactylorhiza maculata* (L.) Soó] – SBJ 265a
- Orchis Mario* [sic] – [w] Punżankach pospolita na gruncie suchym, kwaśnym gliniastym [1833–1835] – JJ 382a
- Orchis militaris* – fl. albis, Kowno – SBJ 264a
- Ornithogalum pratensis* – 1856, 30 Apr. [Teodoryszki] – JJ 142a
- Parnasia palustris* – [wileńskie ?] – JJ 131a
- Phleum Böhmerii* – Kowno. Jest w herbarzu. [1821; okaz w zielniku] – JJ 30a
- Pimpinella anisum* – z Herb.[arium] Giliberta – JJ 110a
- Pinguicula vulgaris* – około Ponar ...[wyraz nieczytelny] mieyscach znajdował Słędzinski³³ – JJ 9a
- Poa aquatica* – [mińskie] – JJ 47a
- Poa nemoralis* – Buyki [Bójki, 1839–1843] – JJ 45a
- Polygala austriaca* Crantz – Teodoryszki, 1852, Jun. 14 – JJ 292a
- Polygonum Persicaria* – Teodoryszki, Aug. 5, 1848; 1856, Julii 25 [Teodoryszki] – JJ 164a
- Polypodium Dryopteris* – w okolicach Wilna – JJ 432a
- Polypodium Phegopteris* – Punżanki, 1834, 20 Maia N.[owego] S.[stylu]; z owocami w Lipcu 1834 [okaz w zielniku – *Phegopteris connectilis* (Michx.) Watt] – JJ 432a
- Potamogeton lamiformis* [?] R. Schultes – in aquis lente fluentibus, Teodoryszki [1845–1857] – JJ 67a
- Potamogeton lanceolatus* – in aquis stagnantibus rivulosum [?] fundo [?] limoso flunt [? lub flent], Punżanki [1833–1835; okaz w zielniku – *P. gramineus* L.] – JJ 67a
- Potamogeton pusillus* – Teodoryszki, 1854 Julio [okaz w zielniku] – JJ 67a
- Potamogeton setaceus* – Wilia, 1860 – JJ 67a
- Potentilla alba* – rośnie obficie koło Buiek na pagórkach suchych nad niemczanką, 1842, 24 Maia [Bójki] – JJ 203a
- Potentilla nemoralis* – in dumctis [odczytanie przybliżone] ad rivulos – Punżanki Pierczy-na, 1834, 7^{br} 21 – JJ 201a
- Potentilla norvegica* – Wincentowo, 1832, Jul. 7 [okaz w zielniku]; Teodoryszki, 1848, 14 Junii – JJ 200a
- Potentilla Tormentilla* – Mińsk – JJ 201a

- Potentilla verna* – Bekiesz[owa Góra] – JJ 201a
- Primula veris* – [opis odmiany „brevistyla”] var. sunt in Lithuania communis – JJ 87a
- Prunella vulgaris* – w bliskości Dubissy na łąkach podleśnych [6–12. 07. 1821] – SBJ 183a
- Pulsatilla patens* – w Buykach [Bójki, 1839–1843] – JJ 225a
- Pulsatilla vulgaris* – koło prochowni [okaz w zielniku – *P. pratensis* (L.) Miller] – JJ 225a
- Pyrola chlorantha* – w lesie za Wierszubką do Werek idąc 17 czerwca 1832 [okaz w zielniku] JJ 171a
- Pyrola media* – crescit in sylvis siccis, Sobolewsczyczna, 1837, Junii 25 [okaz w zielniku]; Buyki [Bójki], 1843, 16 Jun. [okaz w zielniku – *P. minor* L.] – JJ 170a
- Pyrola rotundifolia* – w lidzkiem – JJ 171a
- Pyrus Aucuparia* – w świenčiański[e]m – JJ 198a
- Quercus Robur* – Teodoryszki, 1849; [informacje fenologiczne:] 1856, 5 Maja – już rozwijać zaczął, 1864, 24 Maia – prawie rozwinięty, a *pedunculata* ma gałęzie nierozwiniętymi – JJ 417a
- Ranunculus ovatis* – 1856 Junio [Teodoryszki] – JJ 220a
- Ranunculus peucedanifolius* – Mahury – JJ 219a
- Rhamnus cathartica* – Punżanki [1833–1835] – JJ 101a
- Rhynchospora alba* – na błotach purwiańskich 1854 Jun. [Purwiany] – JJ 26a
- Rosa Kosinsciana* – ad ripis [?], Buyki [Bójki, 1839–1843; okaz w zielniku] – JJ 204a
- Rosa tomentosa* – około Antonowilla [27. 07. 1856; okaz w zielniku – *R. sherardii* Davies] – JJ 207a
- Rumex domesticus* – in pratis argillosis et arvis, 1856 Junio [Teodoryszki] – JJ 154a
- Sagina procumbens* – rośnie na polach koło Wielony [Wielona]; koło Wilna 1828 [okaz w zielniku] – SBJ 49a
- Salix arenaria* L. var. *limosa* – in inundatis, Koreywiiany [1872 Korejwiany, okaz w zielniku] – JJ 16a
- Salix caprea* – Blindzia, Punżanki [1833–1835] – JJ 16a
- Salix fragilis* – Iwa. Mińsk – JJ 14a
- Salix fusca* – Prata humida Teodoryszki [1845–1857] – JJ 16a
- Salix tetrasperma* Roxb. – Sobolewsczyczna, 1837 Mai 14; an *pentandra*? – JJ 15a
- Salvia austriaca* – na Antokolu na polach, 1828 [okaz w zielniku] – SBJ 10a
- Sanguisorba officinalis* – rośnie zaczawszy od Kieydan, obficie wszędzie nad Dubissą koło Ros[s]ień [6–14. 07. 1821] – SBJ 44a
- Saxifraga hirculus* – in uliginosis pratis prope Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821, okaz w zielniku] – SBJ 130a
- Scheuzeria* [sic] *palustris* – na Royście blisko Jurborga [23–29. 07. 1821] – SBJ 110a
- Schoenus albus* – na Royście za Doynami, Jurborg [23–29. 07. 1821] – SBJ 17a
- Scirpus caricinus* Schrader – in torfosis, na przeciw Poniemunia z tej strony Niemna [co] Kowno [1821; okaz w zielniku – *Blysmus compressus* (L.) Panzer ex Link] – SBJ 18a; około Buik [Bójki] na scieszkach w miejscach podobnych, 1842 May – JJ 27a
- Scirpus palustris* – Buyki [Bójki] 1843 Julii 4, in fluvio Mereczanka ad ripas in aqua fluente – JJ 26a
- Scorzonera laciniata* – Bulgaria, Stępiński – JJ 378a

- Serapias ensifolia* – w zaroślach za Rybiszkami, 1824 – SBJ 268a
Serapias palustris – in pratis, Poczyle [lub Paczyle; przed 1830] – SBJ 268a
Serratula tinctoria – w Sobolewsczyźnie około Szczelek czyli Ausztokolnie Zwierzyńca
Jul. 21 [1837] – JJ 334a
Seseli annuum – in pratis nemorosis argillosis sterilibus et in sylvis, 1853 Aug. 15 – Teodoryszki – JJ 111a
Setaria italica – uprawia się w Miński[e]m – JJ 39a
Sherardia arvenis – Gilibert in herbario, circa Vilna [1781–1783] – SBJ 41a
Silene inflata – Podborze [1835–1836] – JJ 184a
Sonchus arenarius – prope Jurborg ad vias [23–29. 07. 1821] – SBJ 238a
Sonchus oleraceus – Teodoryszki, 1854 – JJ 371a
Sparganium natans – in aquis stagnantibus prope Wilkia [Wilkija, 2–6. 07. 1821; okaz w zielniku – *Sparganium minimum* Wallr.] – SBJ 276a
Spergula arvensis – Lida; Zawileyskie – JJ 187a
Spergula glandulosa Bess. – ad littora maris abunde prope Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821, okaz w zielniku – *Sagina nodosa* (L.) Fenzl] – SBJ 139a
Spergula nodosa – in pratis humidiusculis supra Niewiaża, Romanie [8–26. 06. 1821] – SBJ 139a
Spergula pentandra – in arenosis prope Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 139a; Lida; Zawileyskie – JJ 187a
Spirea Filipendula – w Lidzki[e]m – JJ 196a
Stachys palustris – między żytem, Punżanki [1833–1835] – JJ 243a
Stellaria Holostea – Teodoryszki [1845–1857] – JJ 181a
Stratiotes aloides – Rzezak [może ludowa nazwa rośliny?] – JJ 191a
Struthiopteris germanica – nad rzeką Usą pod Nowosadami Buczewiczów w Miński[e]m; koło Wincentowa Budrewiczów, 1832 Julius; Teodoryszki – w lasach jodłowych obficie [1845–1857] – JJ 433a
Swertia perennis – Połonga in pratis torfosis [Połoga, 12–18. 08. 1821, okaz w zielniku] – SBJ 76a
Thalictrum simplex – in pratis uliginosis elevatis siccis, Dubicze, 1854 Junii floresis [odczytanie przybliżone] – JJ 226a
Thlaspi Bursa – in arvis Podborze, 1835, 2 Maia – JJ 263a
Thymus Acynos – circa Kowno in pratis siccis, ad viam publicam [1821; okaz w zielniku] – SBJ 183a
Thymus montanum – in collinis Punżanki Julius [1833–1835; okaz w zielniku – *Th. pulegioides* L.] – JJ 232a
Thymus Serpyllum – [odmiana] fl. albo, Rudniki [przed 1830] – SBJ 182a; in collinis Punczanki [1833–1835] – JJ 232a
Tilia parvifolia – 1858 Jul. [Wilno?] – JJ 213a
Tofieldia palustris – Gilibert około Wilna [1781–1783] – SBJ 105a
Torilis Anthriscus – Teodoryszki – 1854 Julii, w lasach; Wilno – 1858 [okaz w zielniku]; Zwierzyniec – w cienistych [lasach ?; okaz w zielniku] – JJ 116a
Tragopogon pratense – Kowno [1821] – SBJ 234a

- Trifolium repens* – [Góra] Biruta, Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 225a
Typha latifolia – Punżanki [1833–1835] – JJ 419a
Ulmus effusa – w ogrodzie Antokolskim – SBJ 81a
Utricularia vulgaris – Żórawi Royst, Borciany [5–6. 06. 1821] – SBJ 9a
Veronica Clusii – rośnie na pochyłościach pagórków suchych lecz żyznych. Mińsk. Gilib.
 [ert? oryginał nieczytelny, odczytanie przybliżone] – JJ 5a, 6a
Veronica scutellata – Bobty [26–28. 06. 1821, okaz w zielniku] – SBJ 6a
Veronica urticaefolia – Zwierzyniec, 1859, 2 Junii [okaz w zielniku – *V. austriaca* L. subsp.
teucrium (L.) D. A. Webb] – JJ 7a
Vicia Faba – 1843 Jun. 17 [Bójki] – JJ 310a
Vicia polyphylla – w Jarze i na łąkach – JJ 311a
Vicia sativa – Jar – JJ 310a
Viola declinata descriptio Besseri – Połonga in arenosis [Połoga, 12–18. 08. 1821] – SBJ 74a
Viola lancifolia – na miejscach suchych słodszych w Wilnie, May 25, 1832 – JJ 103a
Zea mays – w miński[e]m – JJ 29a
 bez podania nazwy łacińskiej:
 czosnek ametystowy – rośnie na grzentach [sic] glejowych, Teodoryszki, 1852, 14 Lipca;
 Wilno, 1861 Jul. – JJ 138a

Grzyby

- Agaricus alliaceus* – w borach na szpilkach, Rudniki [przed 1830] – SBJ 323a
Agaricus annulatus – ad truncos Betulinos, Purwie [przed 1830] – SBJ 325a
Agaricus aurantiacus Fries. – in pinetis, Buyki [Bójki], Aug. 12, 1839 – JJ 524a
Agaricus ciminatus Fries – in pratis ad pineta, 1839 Aug. [Bójki lub Polepa, Puszcza
 Jaszuska] – JJ 530a
Agaricus excoriatus – 1846, 27 września [Teodoryszki] – JJ 522a
Agaricus fisuipictris – Junio 1832 [Wilno?, Wincetowo?] – JJ 532a
Agaricus flaccidus – in pinetis, 1856, 6 Aug. [Teodoryszki]; [opis odmiany] około S^o Piotra
 1857 Junio [Teodoryszki lub Wilno], odmiana zupełnie nowa – JJ 528a
Agaricus floccosus – Purwie [przed 1830] – SBJ 322a
Agaricus glutinosus – w lasach Wilki[j]a [2–6. 07. 1821] – SBJ 322a
Agaricus incurvus – Sobolewszczyzna, 19 7^{bra} 1837 – JJ 525a
Agaricus jecornis Fr. – in pinetis, autumnu, Buyki [Bójki, 1839–1843] – JJ 524a
Agaricus lignatilis Pers. – od Przybylskiego, 1858 – JJ 528a
Agaricus lucidus – 1845, 20 Augusti [Teodoryszki] – JJ 530a
Agaricus m... [wyraz nieczytelny] – in pinetis, Buyki [Bójki], August 13, 1839 – JJ 522a
Agaricus nidularis Pers. – autumnu 1855, Teodoryszki – JJ 528a
Agaricus pallidus Pers. – na łąkach wilgotnych, Niemenczynek [1826 lub 1836] – SBJ
 324a
Agaricus piperatus – kołny[?] Podlipki [może to nazwa grzyba, a nie miejscowości?]
 – JJ 524a
Agaricus porphyrius – in pinetis, 7^{br} 1839, Pawłow.[?] – JJ 520a
Agaricus puniceus – ad terram gregatim[?], Augusto 1848 [Teodoryszki] – JJ 526a

- Agaricus radicans* – 1855, Jul. 13 [Teodoryszki] – JJ 525a
Agaricus scrobiculatus – in pinetis, 7^{br} 1839 [Bójki lub Polepa, Puszcza Jaszuka] – JJ 523a
Agaricus serrula Pers. – in pometis horti Sobolewsczyzna, 1837, 15 7^{bra} – JJ 530a
[może do] *Agaricus solitarius* – in palniis [?], Augusto 1839 [Bójki lub Polepa, Puszcza Jaszuka] – JJ 521a
Agaricus squamosus – Jul., Punzanki [1833–1835] – JJ 530a
Agaricus stypticus – Mart. 16, 1842 [Bójki]; 1844 [nieznana miejscowość] – JJ 529a
Agaricus subdulcis – in pinetis, Jul. 1854 [Teodoryszki] – JJ 524a
Agaricus sulphureus – in pinetis, Buyki [Bójki], 1839, Aug. – JJ 526a
Agaricus torminosus – Antwilki, Julius [przed 1830] – SBJ 323a; in pinetis, Autumno 1845 [Teodoryszki] – JJ 523a
Agaricus trivialis – wrzesień 1832 [Wilno?] – JJ 524a
Agaricus trullaeformis – in pinetis, August 1839 [Bójki lub Polepa, Puszcza Jaszuka] – JJ 528a
Alphitomorpha bicornis Wallr. – 1865, Września 20 [Wilno] – JJ 517a
Boletus citrinus – na dębach – Wincentow. [ok. 1832]; na gruszkach – w Żołobiszkach – JJ 538a
Boletus crispus – ad palos quercinos, 1856, 30 Mart. [Teodoryszki] – JJ 538a
Boletus croceus – Teodoryszki, 1850, 17 Julii – JJ 541a
Boletus cryptarum [odczytanie niepewne] – Teodoryszki [1845–1857] – JJ 541a
Boletus cuticularis – ad truncos putridos junios alni, 1839 9^{bris}, Buyki [Bójki] – JJ 538a
Boletus dichreis [odczytanie przybliżone] – 1839, 9^{bris} 15 [Bójki] – JJ 538a
Boletus dryadeus – ad quercus truncos viventes, 1856, 6 Augusti [Teodoryszki] – JJ 540a
Boletus ferruginosus – na korze olchy, 1849 8^{bra} 27, Teodoryszki – JJ 541a
Boletus fomentarius – na wierzbach, 1857 Jun. [Teodoryszki lub Wilno] – JJ 539a
Boletus frondosus – [Mińsk] – JJ 538a
Boletus Medulla – drzewa suche sosnowe w Zakrecie – JJ 542a
Boletus molluscus Persoon – ad palean et parietes in aedificis humidis, 1846, 19 Julii [Teodoryszki] – JJ 542a
Boletus odoratus – ad ligna abietina, 1856, 28 Jul. [Teodoryszki] – JJ 540a
Boletus piperatus – 10 8^{bri} 1846 [Teodoryszki]; 20 Junii 1848, in sylvis siccis [Teodoryszki] – JJ 537a
Boletus pulvinatus Wahl. – ad truncos salicinos, 1 Apr. 1857 [Bystrzyca] – JJ 538a
Boletus tomentosus Spr. – ad radices abiegnos emortuus, Komarowo, 1843, Aug. 6 – JJ 537a, 538a
Boletus versicolor – ad truncos putridos Populi Tremulae, 1841 X 14, Buyki [Bójki] – JJ 540a
Clavaria anomala – Teodoryszki, 1847, 16 Julii – JJ 424b
Clavaria Botrytis – in pinetis locis siccis elevatis Zakret [przed 1830] – SBJ 330a
Clavaria fragilis – Buyki [Bójki], 7^{br} [1839–1843] – JJ 547a
Clavaria ligula – ad terram Zakret [przed 1830] – SBJ 330a; in pinetis Deynowa [może to nazwisko?], 1845, 26 Aug. – JJ 547a

- Cyathus cornibulum* [odczytanie przybliżone] – August, 1832 [Wilno lub Wincentowo] – JJ 519a
- Dacromyces stillatus* – ad truncos pineos emortuas, Buyki [Bójkki; 1839–1843] – JJ 558a
- Daedalea gibbosa* – Korejwiany [1872; okaz w zielniku – *Cerrena unicolor* (Bull.: Fr.) Murr., *Basidiomycotina: Aphyllophorales*] – JJ 535a
- Daedalea quercina* – w pińszczyźnie – JJ 534a
- Daedalea unicolor* – 1831, Mart. 14 [Wilno?] – JJ 534a
- Dematium rupestre* Linb. – ad tapidae schistosae prope Bystrzyca, 1857, 1 Apryla – JJ 560a
- Erineum aureum* – ad folia Populi nigrae, Junii 1832 [Wilno?] – JJ 560a
- Erineum variegatum* – ad foliosum paginam [lub pagineum] inferiorem Alni glutinosae, Jun. 22, 1832 [Wilno?] – JJ 561a
- Eurotium epixylon* Kunz. [?] – na zrębie drzewa jodłowego martwego, 1865 [Wilno?] – JJ 554a
- Gelatinosum rufo-aurantiacum* – ad ramos vivos Juniper. com. rare. 1835, Apr. 30, Podborze – JJ 562a
- Geoglossum glabrum* – Purwiany [06. 1854] – JJ 547a
- Gymnosporangium clavariaeformis* – ad ramos vivos Juniperi communis, rare. Apr. 30 [1835] Podborze – JJ 562a
- Helotium radicatam* – ad ligna putrida pinea in sylvis, 1840, 20 Mai [Bójkki] – JJ 546a
- Helvella atra*. [?] – w ...[wyraz nieczytelny] w zaroślach borowych, 20 września – JJ 546a
- Helvella coccinea* – in pinetis locis elevationibus, Zakret [przed 1830] – SBJ 330a
- Helvella leucophaca* – in sylvis prope Wilki[j]a [2–6. 07. 1821] – SBJ 330a
- Hydnum cirratum* – ad terram, Buyki [Bójkki], Junii 23, 1840 – JJ 544a
- Hydnum coralloides* – Trocki powiat [przed 1830] – SBJ 329a
- Hydnum fusco-violaceum* – ad truncos pinum, Buyki [Bójkki], Aug. 1839 – JJ 544a
- Hydnum gelatinosum* – Rudniki [przed 1830] – SBJ 329a
- Hysterium quercinum* – Punżanki [1833; okaz w zielniku – *Colpoma quercinum* (Pers.) Wallr., *Ascomycotina: Pyrenomycetes*] – JJ 519a
- Lycoperdon ericerorum* – na piaskach, Zakret [przed 1830] – SBJ 331a
- Lycoperdon nigrescens* – locis graminosis in pinetis, Buyki [Bójkki; 1839–1843] – JJ 553a
- Lycoperdon pusillum* – 28 Aug. 1839, jun [?] matura [Polepa, Puszcza Jaszuańska] – JJ 553a
- Merisma pratense* – Korejwiany, 1872, Aug. [okaz w zielniku – *Clavaria* s.l., *Basidiomycotina: Aphyllophorales*] – JJ 548a
- Merisma pyxidatum* Spr. – ad truncos abietinos prope Polepy in sylva Jaszuańska [Jaszuny] apellata, Aug. 1839 – JJ 548a
- Merisma striatum* – in sylvis umbrosis, Buyki [Bójkki], 7^{br} [1839–1843] – JJ 547a
- Merisma virgatum* Spr. – inter muscos, Kormiałów [5–7. 06. 1821; okaz w zielniku – *Xylaria hypoxylon* (L.: Fr.) Grev., *Ascomycotina: Pyrenomycetes*] – JJ 548a
- Merulius Cantharellus* – koło Eyszyszek [Ejszyszki; po 1832] – JJ 532a
- Merulius fimbriatus* – in locis muscosis, Niemencynek, 1826 [okaz w zielniku – c.f. *Cantharellus* sp., *Basidiomycotina: Aphyllophorales*] – SBJ 326a
- Merulius niveus* – 1855 [Teodoryszki] – JJ 533a

- Merulius tomentosus* – ad ramulos putridos Alni incanae, Punżanki, 1834, 20 9bri; [opis odmiany znalezionej dnia] 6 Julii 1848 [Teodoryszki] – JJ 533a
- Merulius tremellosus* Schrad. – ad ligna putrida betulina locis umbrosis, Sobolewszczyzna, 1837, 13 7bris. [okaz w zielniku – *Phlebia tremellosa* (Schräd.: Fr.) Nakasone et Burds., *Basidiomycotina: Aphyllophorales*] – JJ 533a
- Myxotrichum citrinum* – in caseis putrescentibus, 1855, Julii [Teodoryszki] – JJ 559a
- Paria* [lub *Gsaria* – oryginał niewyraźny] *muscicola* – Popławy [1832?] – SBJ 332a
- Peziza vulgaris* – ad fissuras [?] ad bins [?] serratim insidit, Rudniki [29. 06. 1850] – JJ 551a
- Puccinia allii* – in foliis allii fistulosi, 1832, 7bris [Wilno?; okaz w zielniku] – JJ 563a
- Puccinia Anemones* – na liściach dolney stronie *An.[emone] pratensis*, Wilno, Junnius 1832 – JJ 564a
- Rhizomorpha subterranea* – w kopankach glinianych na Snipiszkach w drewnie wiecej jak na sążeń pod ziemią nanosową zagrzebanych [1856–1873] – JJ 557a
- Sarcopodium circinatum* – ad basin caulium dessicatorum tertuis [?] dioicae veri, Punżanki, 1835, 14 Martii – JJ 560a
- Sclerotium vestitum* – 1856, Mar. 20 [Teodoryszki] – JJ 552a
- Thelephora cucullata* – ad terram inter muscos autumnno, Teodoryszki, 27 8^{bra} [1845–1857] – JJ 545a
- Thelephora fibrosa* – ad terram muscosam locis umbrosis, Jul. 1854 [Teodoryszki] – JJ 545a
- Thelephora hirsuta* – ad truncos quercinos, 1856 [Teodoryszki] – JJ 545a
- Thelephora incrustans* – Teodoryszki, Aug. 1854 – JJ 545a
- Thelephora purpurea* – 1844 8^{br} [nieznana miejscowość] – JJ 545a
- Thelephora sessilis* mihi – orbicularis, margine repando 3–4 lin. diametri, medio concava aut quasi perforata, superficie rugosa; fumosa albido marginata; subtus flavescens tomentosa. Ad corticem abietis, 1855 [Teodoryszki] – JJ 544a
- Thelephora sulfonea* Pers. – ad ligna putrida, Buyki [Bójki], 1841, 17 8^{bris} – JJ 545a
- Thelephora tabacina* – ligna querneae, 1844, 8^{bra}. [nieznana miejscowość] – JJ 544a
- Tremella albida* – ad ligna humida, 1856, 5 August. [Teodoryszki] – JJ 556a
- Tremella amantia* – Rudniki [przed 1830] – SBJ 331a
- Tremella intamescens* [?] – ad corticem pineum sicca nigrescit, 1855 [Teodoryszki] – JJ 556a
- Tremella sarcoides* – ad ramos putridos cortice tortos, 1844 8^{br} [nieznana miejscowość] – JJ 556a
- Uredo Anemonis* – in foliis *Anemone sylvestris*, Wilno [1830–1832 lub 1856–1873] – JJ 568a
- Uredo Helioscopiae* – Buyki [Bójki; 1839–1843] – JJ 567a
- Uredo longissima* – in foliis *Poa aquatica*, Punżanki, 1834 Jun. – JJ 568a
- Uredo Populi* – Topola balsamiczna, 1866 [Wilno?] – JJ 567a
- Uredo rosea* – ad fanim. [odczytanie przybliżone] infer. foliosum Padi, Junio 1832 [Wilno?] – JJ 568a

Uredo rubella descriptio Sprengelii – foliae *Rumecis aquatici* paginae inferior, 1848,
15 Maja [Teodoryszki] – JJ 566a

Uredo rumicum – *R.[umex] aquaticum* in herbario – JJ 568a

Uredo Salicis – Punżanki [1833–1835] – JJ 567a

Xyloma Lini – Punżanki [1833–1835] – JJ 557a

Śluzowce

Spumaria mucilago – Buyki [Bójk], Julii 20, 1842, Lip[ie]c, wrześ.[ień], L[listopa]d
– JJ 555a

Stemonitis tubulina – ad truncos emortus pini sylvestris, 1857, Junio [Teodoryszki]
– JJ 555a

Mszaki

Hypnum fluviatile – Rudniki, cilia adsunt – et in aqua, prope Sti Petri sicca capsulae – 1851
[lub 1859] 19 Jun. – JJ 460a

Hypnum minutum – ad corticem arborum, Teodoryszki, 1845 – JJ 462a

Jungermannia Blasia – in agris humidis cum Anthocerote punctato autumnno, Sobolewsz-
czyzna, 15 7bra 1837 – JJ 475a

Marchantia polymorpha – w lidzki[e]m – JJ 476a

Meesia longiseta – Minsk, in herbario [okaz w zielniku – *M. triquetra* (Jolyc.) Ångstr. in
Fries, *Dicranaceae*] – JJ 456a

Orthotrichum affine – 18...2 [może 1842?], 16 Kwietnia [Bójk?] – JJ 451a

Polytrichum gracile – w okolicach Wilna, ex herbario [okaz w zielniku – *P. longisetum*
Sw. ex Brid., *Polytrichaceae*] – JJ 448a

Polytrichum piliferum – Teodoryszki [1845–1857], czaycze błota [Czajcze Błota] na
kępach – JJ 448a

Riccia crystallina – in locis ab aqua derelitis [?] prope Połonga [Połoga, 12–18. 08. 1821;
okaz w zielniku] – SBJ 316a

Riccia fluitans – in aquis lente fluentibus, 1852, 18 Julii [Teodoryszki] – JJ 477a

Porosty

Opegrapha denigrata Ach. – ad corticem *Ulmi effusi*, 1857 [Teodoryszki] – JJ 480a

Parmelia articulata – ad truncos abietis una cum plicata et jubata, 1856, Mart. [Teodory-
szki] – JJ 487a

Patellaria lutosa – rośnie na ...wiskach [nieczytelne] w... [1 wyraz nieczytelny] glinias-
tych, 1832, Mai 13 [Wilno?] – JJ 482a

Peltigera cillona Schrad. – ad truncos putridos in sylvis, 1856, 6 Augusta [Teodoryszki]
– JJ 497a

Sticta pulmonacea – w okolicach Nowosad Bucewicza [leg.] Zienkiewicz – JJ 496a

Verrucaria nitida – ad corticem ulmi effusi, Teodoryszki, 1857, 8 Mart. – JJ 480a

Verrucaria punctiformis – cortex quercuum, Teodoryszki, 1851 [lub 1857] – JJ 480a

Głony

Chara hispida – in aquis Ochmianae [odczytanie przybliżone], Połonga [Połoga, 12–18.
08. 1821] – SBJ 274a

Chlorococcum viride – 13 Kwietnia 1831 [Wilno?] – JJ 506e

Conferva attosperma – ad lapidas in stagnis Anteczewo [odczytanie przybliżone], 1827,
29 Aug. observata – Sadzawka – SBJ 320a

Conferva rivularis – in aqua fluente, Teodoryszki [1845–1857] – JJ 504b

Ctivularia verrucosa – in fossis, Bardzie [Bardze, 16. 07. 1821] – SBJ 320a

STANOWISKA ZBIORU

Większość miejscowości z powyższej listy powtarza się ze stanowiskami zbioru roślin z zielnika J. Jundziłła, których spis zawarty jest w rozdziale „Indeks nazw geograficznych” monografii zielnika³⁴. Poniżej podaję tylko te, których tam nie ma.

gm. – gmina, gub. – gubernia, pow. – powiat

Anteczewo – może Anteczkowo – folwark, gm. Grauzyszki, pow. Oszmiana

Antwilki nad Dubissą pana Szemiota – miejsce niezidentyfikowane

Ausztokolnie – może Auksztokolnie – folwark, pow. Kalwaria

Blindzia – może Blinda – zaścianek, gm. Giełwany, pow. Wilno

Bobrujsk – miasto powiatowe, gub. wileńska

Brzezie – miejsce niezidentyfikowane

Deynowa – może Dejnowa Wielka – wieś, gm. Horodźki, pow. Oszmiana

Feydany supra Jura – miejsce niezidentyfikowane

Giełgudów – może Giełgudyszki – wieś, gm. Skawdwile, pow. Rossienie

Jar – wioska nad rzeką Uszycą, gub. mińska

Komarowo – 1. folwark, pow. Święciany; 2. zaścianek, pow. Wilejka, 16 wiorst od Wilejki;

3. wieś nad rzeką Serwecz, pow. Wilejka, 49 wiorst od Wilejki

Mahury – może Maguny – 1. wieś, pow. Lida; 2. wieś, pow. Święciany

Niemenczynek – 1. folwark nad jeziorem o tej samej nazwie, pow. Wilno; 2. zaścianek,
pow. Wilno; 3. folwark nad rzeką Wilią, pow. Wilno

Nieśwież – miasto i rezydencja ks. Radziwiłłów nad rzeką Uszą, pow. Stuck

Nowosady [Bucewicz] – wieś i folwark u źródeł rzeki Usy, pow. Mińsk

Ogród Kossobudzki – miejsce niezidentyfikowane

Pierczyna – miejsce niezidentyfikowane

Pińsk – miasto powiatowe, gub. mińska

Poczyle – może Poszyle – wieś, pow. Rossienie

Podlipki – zaścianek, gm. Rudomino, pow. Wilno

Podubisie ad Dubissam – kilka wsi, folwarków i dworów nad Dubissą w powiatach Szawle,
Rossienie i Kowno

Polepa – może Polepie – 1. dobra, gm. Jaswojnie, pow. Kowno; 2. zaścianek koło Kowna,
gm. Poniemuń

Purwie – zaścianek, pow. Troki

Rzezak – miejsce niezidentyfikowane

Sadzawka – rzeka, źródła w okolicy Kosmacza, pow. Bohorodczany, uchodzi w Starym Łyścu do Bystrzycy Sołotwińskiej
 Szczelek [Szczelki ?] – miejsce niezidentyfikowane
 Urg – rzeka w okolicach Nowosad w Mińskiem
 Usa – rzeka w gub. mińskiej, prawy dopływ Niemna, źródła koło Nowosadów, wpada do Niemna koło miasteczka Piaseczno
 Wołkiszki w parafii Woronowskiej – folwark i dwór nad Netoczą, pow. Lida
 Zawileyskie – dawna nazwa powiatu Święciany
 Żeymagoła – może Żemigoła – dobra, gm. Mańkuny, pow. Rossienie
 Żołobiszki – okolica szlachecka, pow. Lida
 Żymagoła – patrz Żeymagoła

Aneks 2

Spis łacińskich nazw taksonów (gatunków i rodzajów) użytych przez J. Jundziłła wraz z odpowiadającymi im propozycjami nazw polskich (zachowałem oryginalną pisownię zarówno łacińskich, jak i polskich nazw). W nawiasach kwadratowych podaję numery stron, na których się te dane znajdują: JJ – J. Jundziłł: *Opisanie roślin w Litwie...*, SBJ – S. B. Jundziłł: *Opisanie roślin litewskich...* Należy pamiętać, że łacińskie nazwy taksonów od tamtego czasu uległy wielu zmianom na skutek rozwoju systematyki roślin, jak i licznych modyfikacji przepisów Kodeksu Nomenklatury Botanicznej wprowadzanych przez kolejne Kongresy Botaniczne.

Rośliny kwiatowe

Achillea Ptarmica – papierki [JJ 363a], *Aconitum Anthora* – krahulki, rahulki [JJ 216a], *Aconitum Stoerkeanum* – czarnobel od bylica czarna u pospółstwa, gdyż b.[ylicą] białą *A. vulgaris* nazywają [JJ 217a], *Acorus* – kalamus [Kluk, JJ 150a], *Actaea* – czarny korzeń [Kluk, JJ 213a], *Alchemilla vulgaris* – gęsie łapki [JJ 64a], *Althaea rosea* – roza Radosta [JJ 287a], *Amaranthus caudatus* – szczyr [JJ 128a], *Androsace* – rżesa skalna [Knapski, JJ 88a], *Anemone nemorosa* – w niektórych miejscach ślepakiem zowią – było na wiosnę chętnie jada [JJ 224a], *Anemone sylvestris* – minusznik – Wilno [JJ 224a; okaz w zielniku], *Arbutus* – jagodnikiem zwana w Litwie [JJ 169a], *Arctium Lappa* – rapiey [JJ 332a], *Argemone* – bielmak [Knapski, JJ 569a], *Arundo Phragmites* – w miński[e]m oczerotem mianują [JJ 52a], *Avena fatua* – owsiucha u pospółstwa [JJ 44a], *Balsamita vulgaris* – karupier, karupiel, miętka grecka, piwonia także od Ursina zwana [JJ 343a], *Brassica Rapa* – rzepy odmiana iak mówią z rzepy wywracająca się siniuhą zwana u pospółstwa w ogrodach częsta a do *B.[rassica]R.[apa] obifera* podobna [JJ 276a], *Cannabis sativa* – [okazy męskie nazywano] zytek, maciorek [JJ 420a], *Carex hirta* – pospolicie nazywają koło Wilna pyrnikiem czerwonym [JJ 410a], *Chenopodium album* – jest to lebioda pospółstwa [JJ 126a], *Cicuta virosa* – szaleń omieg, w święciańskim zowią go wiochą, od której zjedzenia korzenia było ma się odymać i zdycha; w tymże powiecie i winkszrą go nazywają [JJ 114a], *Cirsium oleraceum* – łągiesz w Punzankach – [JJ 330a], *Conium* – czesi zowią boligłów [JJ 120a], *Convallaria maialis* – łanyż około Wilna [JJ 146a],

Convallaria Polygonatum – kokorik v. licydło z czeskiego [JJ 146a], *Convolvulus arvensis* – bienzka, powitucha [JJ 89a], *Cuscuta* – Syreniusz wślupem jeszcze nazywa [SBJ 47a], *Cuscuta vulgaris* – pokropiwnica u pospólstwa; Litwini w świecianański[e]m pelezurnia (mysi groch) nazywaią [JJ 65a], *Datura Stramonium* – durnopiiian, durziel, maślak [JJ 94a], *Draba verna* – wilczkami zowią i kwitnienie jey ma żyto osłabiać. [Podborze, JJ 262a], *Dracocephalum* – melissa [JJ 231a], *Epilobium angustifolium* – skrzypielem w Wincen-towie zowią [JJ 160a], *Eriophorum vaginatum* – czarnogłówka, kulina, kuliszka pospól-stwa [JJ 28a], *Erysimum* – pszonak, gorczyca polna [SBJ 192a], *Evonymus europaeus* – kalitnik [JJ 102a], *Evonymus verrucosus* – zysztryn [JJ 102a], *Galeopsis* – wytarapki, badziulki, miiodunki – rozmaite gatunki badylów [tj. gatunków z rodzaju *Galeopsis*] tak się mianują [JJ 240a], *Galeopsis versicolor* – konopielki, konopki [JJ 240a], *Galium Aparine* – marnak [JJ 61a; okaz w zielniku – Wilno, 06. 1873 r.], *Genista tinctoria* i *G. anglica* – Dwa gatunki maia bydź około Bobrujska, gdzie drokiem (drok) zowią, jedną to jest farbierską dogładki [oryginał niewyraźny], drugi zwą koleynym, czy nie *G. anglica* [SBJ 221a], *Gnaphalium* – kocanki [Syreniusz, SBJ 248a], *Gnaphalium arenarium* – dre-mulkami, dremuszkami zowią, kocankami żółtymi nazywaią [JJ 344a], *Gnaphalium dioecum* [sic] – dremulkami, dremuszkami zowią [JJ 345a; okaz w zielniku – *Antennaria dioica* (L.) Gaertner], *Herniaria vulgaris* – pianka [JJ 128a], *Holoschoenus* – rogoż [Knapski, JJ 148a], *Hordeum vulgare* – ościsty na dobrym gruncie w bezostny się zamienia i jęczmieniem gołym tu zowią. W Litwie orkiszem zowią *Hordeum distichon nudum* albo *Hor. nudum* Schübler. [JJ 33a], *Inula Helenium* – u nas dziewiesił [JJ 351a], *Iuncus acutiflorus* – knigscie u pospólstwa zwane [JJ 148a], *Juniperus* – żmudzkie kadagis [SBJ 297a], *Laserpitium trilobum* – starodub. Buyki [JJ 125a], *Ledum palustre* – u pospólstwa w Litwie bahun [JJ 170a], *Lilium Martagon* – maślęska Kn.[apski, JJ 143a], *Linaria cymbalaria* – zniesieniec [Syreniusz, SBJ 190a], *Lolium arvense* – słomką nazywają – Pun-żanki; w świecianańskim – żdźbła łokciowe i większe zwią po litewsku szaudzia i war- pia [JJ 43a], *Lolium perenne* – Mińsk – buiaki, buianki; Punżanki – piianica; właściwy kąkol Pisma Św. [JJ 43a], *Lysimachia* – Bażanowiec Kn.[apski; JJ 569a], *Medicago falcata* – zda się, że to rutwica naszego pospólstwa [JJ 315a], *Melilotus officinalis* – u pospólstwa barkunem zwana [JJ 294a], *Menyanthes* – bobownik [JJ 89a], *Meum* – świniak [JJ 74a], *Montia* – źródłek [JJ 21, JJ 53], *Myrica Gale* – purszkies Żmudzini nazywają i używają niekiedy do piwa zamiast chmielu [SBJ 294a], *Myrrhis aromatica* – snitką głuchą zwany [JJ 117a], *Nepeta Cataria* – z czeskiego możnaby kocarnikiem nazwać [JJ 241a], *Nigella damascena* – panna w zieleni [JJ 217a], *Oenanthe* – gałucha [SBJ 83a], *Origanum vulgare* – macierduszka [JJ 236a], *Papaver somniferum* – widuk [JJ 212a], *Parnasia palustris* – centurą białą baby wileńskie nazywaią [JJ 131a], *Pelargonium* – możnaby z Kn[apskiego] *Pelargonium* pychawiec nazwać [JJ 279a], *Pinus sylvestris* – marchownik, marchowi-na [JJ 418a], *Poa aquatica* – ...[1 wyraz nieczytelny] często osoką w Miński[e]m zwana [JJ 47a], *Polygonum aviculare* – sporysz [z oryginału nie wynika jasno, czy nazwa polska odnosi się do tego gatunku, JJ 165a], *Polygonum fagopyrum* – ziarna nierozwinięte – ru-dzianki [JJ 164a], *Polygonum hydropiper* – botwinka pospólstwa [JJ 164a], *Polygonum Persicaria* – u pospólstwa drośniem często dryśniakiem mianowany – w Teodoryszachi [JJ 164a], *Potentilla Tormentilla* – dąbrowka – Mińsk [JJ 201a], *Primula veris* – kluczyki

[JJ 87a], *Prunella vulgaris* – brunelki, burnelki [JJ 230a], *Pulsatilla patens* – żybokli w Bójkach zwana [JJ 225a], *Pyrola media* – u pospólstwa buwinką [odczytanie niepewne] zwana za barwinek także uważaia [JJ 170a], *Pyrola rotundifolia* – w lidzkim łąnyźnik [JJ 171a], *Pyrola umbellata* – poniszeniec, raczej zołotnik nazywaia, [w tekście dopisek:] stanownik [JJ 171a], *Ranunculus peucedanifolius* – mahury [JJ 219a], *Rhamnus* – bodłak Kn.[apski, JJ 569a] dobre nazwisko na oddanie rodzaju, z którego gatunku koronę ciernio-wą Chrystusa zrobiono [JJ 569a], *Rhamnus cathartica* – miedźwił pospólstwa, a [w] Pun-żankach – dzika brzoza [JJ 101a], *Rhynchospora* – sitek [JJ 18], *Rumex Patientia* – tento gatunek w ogrodach pod nazwiskiem szpinaku ...lskiego [nieczytelne] znaiomy, szczaw hollenderski [JJ 153a], *Salix caprea* – blindzia – Punżanki [JJ 16a], *Salix fragilis* – iwa – Mińsk [JJ 14a], *Scirpus palustris* – krągłaczek [JJ 26a], *Scirpus sylvaticus* – smyczka pospólstwa [JJ 28a], *Sclerotium Clavus* – często zepsutem nazwiskiem od ostrogi w nie-mieckim Sporen, sporem zwana [JJ 552a], *Scutellaria galericulata* – czapeczkowata, iarmułkowata albo iak Kn.[apski] mówi iarmułkowata [JJ 233a], *Sedum acre* – rojownik pieprzny, pryszczący [Syreniusz, SBJ 138a], *Sempervivum tectorum* – rozchodnik Syr.[eniusz, SBJ 145a], *Serapias* – kruszczyk [SBJ 262a], *Setaria italica* – uprawia się w Miński[e]m pod nazwiskiem boru [JJ 39a], *Silene inflata* – skrzypicą, skrzypielem zowią, że liście jedne o drugie potarte skrzypią [Podborze, JJ 184a], *Sisymbrium Sophia* – stulisz, wrzodowiec, leczyrzod [Syreniusz, SBJ 202a], *Spartium* – żarnowiec [JJ 300a], *Spergula arvensis* lub *Spergula pentandra* – Lida – borszkule, borszkunie; Zawileyskie – świnokrop, kioulomigis po litewsku [JJ 187a], *Spirea Filipendula* – w Lidzki[e]m – win-giry zowią [JJ 196a], *Stratiotes aloides* – rzezak [JJ 191a], *Taxus* – żmuydzkie geglis [SBJ 297a], *Torilis* – możnaby ożownik nazwać [JJ 116a], *Triticum monococcum* – owsem sybirskim zowią [JJ 41a], *Triticum spelta* – to jest orkisz u Syreniusza [JJ 41a], *Triticum vulgare* – samopsza u Syren.[iusza, JJ 41a], *Typha latifolia* – Punżanki – leżdżayem zwią [JJ 419a], *Vaccinium Oxycoccus* – w niektórych miejscach klukwą zwany sok z żórawin wyciśnięty [JJ 158a], *Vaccinium uliginosum* – u pospólstwa sinieg zwana [JJ 158a], *Vicia polyphylla* – groszkiem zwana w Jarze [JJ 311a], *Zea mays* – w miński[e]m kijacki nazywają [JJ 29a]

Paprotniki

[*Asplenium*] *Ruta muraria* – zanogcica [Syreniusz, SBJ 304a], *Equisetum* – strzępeczka Syr. [eniusz, SBJ 301a], *Equisetum arvense* – bulwki te podług opowiadania mają być gęste nakształt sznurka paciorek skupione. Pupałkami u pospólstwa zwane, a rośliny same gigiele się zowią w Litwie³. [JJ 429a], *Lycopodium complanatum* – w miński[e]m zielonką zwana [SBJ 306a], *Polypodium Dryopteris* – w okolicach Wilna urocznikiem zwana [JJ 432a]

Grzyby

Aerosporium – szczytoziarn [JJ 513a], *Agaricus rutilus* – vulgo poganki [JJ 531a], *Boletus bovinus* – rzeszotnik [JJ 536a], *Boletus flavidus* – masluk [JJ 535a], *Boletus frondosus* – kupasyr (Mińsk) [JJ 538a], *Boletus igniarius* – hubka [JJ 539a], *Boletus Luteus* – kozlak, podrzeszotnik [JJ 535a], *Boletus scaber* – Litwini miszkiniem zowią [JJ 536a], *Cyathus cornibulum* [?] – kubek [JJ 519a], *Daedalea quercina* – w pińszczyźnie skryplem

zowią, dymu z zapalonego, do odpędzania komarów używają [JJ 534a], *Dematium* – woylinek [JJ 513a], *Fusarium* – wrzeciarczniczek [JJ 563a], *Gymnosporangium* – podpurchalek [JJ 562a], *Merulius Cantharellus* – Litwini koło Eyszyszek laputki zwią [JJ 532a], *Sarcopodium* – pęcherzynka [JJ 513a], *Scleroderma* – łaniś [Knapski, JJ 551a], *Stilbospora* – łysznica [JJ 514a, 563a], *Trichotecium* – puszkowłos [JJ 513a], *Uredo rubella* descriptio Sprengelii – śnieć czerwonawa [JJ 566a].

Porosty

Lichen – liszaiec [Syreniusz, SBJ 316a], *Lichen pulmonarius* – granicznik [Syreniusz, SBJ 318a]

Mszaki

Marchantia – wątrobnik [Syreniusz, SBJ 315a], *Marchantia polymorpha* – w lidzki[e]m uszkami zwią i na polewki świniom daią [JJ 476a], *Polytrichum* – kosmacz [SBJ 307a], *Sticta pulmonacea* – w okolicach Nowosad Bucewicza kirpą się nazywa [JJ 496a].

Głony

Chlorococcum [JJ 503a] – bąbelnica, *Hydrodictyon* [JJ 502a] – kołuczka lepiey koszelniczek.

Przypisy

³⁰ F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski (red.): *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. Warszawa 1880–1902, nakł. F. Sulimierskiego i W. Walewskiego, t. 1 1880. ss. 960; t. 2 1881. ss. 927 + XVI; t. 3 1882. ss. 960 + IV; t. 4 1883. ss. 963; t. 5 1884. ss. 960; t. 6 1885. ss. 960; t. 7 1886. ss. 960; t. 8 1887. ss. 960; t. 9 1888. ss. 960; t. 10 1889. ss. 960; t. 11 1890. ss. 960; t. 12 1892. ss. 960; t. 13 1893. ss. 960; t. 14 1895. ss. 930; t. 15 cz. 1. 1900. ss. 640, cz. 2. 1902. ss. 743.

³¹ P. Köhler: *Zielnik Józefa Jundziłta ...*

³² P. Köhler: *Zielnik Józefa Jundziłta ...*, cyt. s. 88.

³³ Był to być może Aleksander Józef Ślodziński (1849–1881), urodzony w Kownie, asystent katedry botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Notatka ta wskazywałaby na ówczesne zainteresowania roślinami młodego Ślodzińskiego i jego kontakty z J. Jundziłtem.

³⁴ P. Köhler: *Zielnik Józefa Jundziłta ...*, cyt. s. 118–124.

³⁵ U licznych gatunków skrzypów z węzłów kłączy wyrastają małe, zgrubiałe bulwki, które często są licznie skupione w jednym miejscu i osłonięte przy podstawie pochwą liściową. Bulwki te pozostają w spoczynku dłuższy czas, a następnie mogą wytwarzać nowe pędy. Zawierają one duże ilości skrobi i w niektórych krajach bywają używane na pokarm. Są prawie kuliste, wielkości orzecha włoskiego, mają słodki smak. W latach nieurodzaju (1865–1895) były również używane jako pokarm w Polsce. Informacja za: I. Rejment-Grochowska: *Skrzypy. Klucz do oznaczania krajowych gatunków i odmian*. Warszawa 1954 PWN ss. 64, cyt. s. 13, 14, 16.

Piotr Köhler

JÓZEF JUNDZIŁŁ'S STUDIES ON FLORA OF LITHUANIA AFTER 1830
(ON THE BASIS OF HIS UNKNOWN MANUSCRIPTS)

Józef Jundziłł (1794–1877) was a professor of Vilna University, 1825–1832. He published a flora of Lithuania *Opisanie roślin w Litwie...* in 1830. During his lifetime he collected plants and recorded information on them. Most of these data were recorded in special interleaved copies of floras of Stanisław Bonifacy Jundziłł (*Opisanie roślin litewskich...* 1811) and of J. Jundziłł (1830), which are now stored at the Library of the Botanical Institutes of the Jagiellonian University and Polish Academy of Sciences in Kraków. Some of these data are in the form of loose-leaf sheets of paper and is kept at the J. Dyakowska Botanical Museum and the History of Botany Research Unit (the Jagiellonian University Botanic Garden, Kraków).

The loose-leaf sheets of paper are an attempt to compose a key, in the Polish language, for determining species of plants and fungi. The records in the floras contain additional information, in Polish and Latin, for descriptions of given species, notes on habitat, locality, and date. They refer to species occurring in Lithuania in 1824–1873.

The paper contains list of species coming from J. Jundziłł's records which include information on localities and dates. It contains a list of Polish names for plants and fungi as well. J. Jundziłł gathered these data, I presume, with a plan to publish a revised edition of his *Opisanie roślin w Litwie...*